

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ A DANÍ

Komparace daňového a odvodového zatížení samostatné a závislé činnosti
Comparison of Tax and Charge Burden of Self-employed and Dependent Activity

Student: Bc. Thi Thu Linh Nguyenová
Vedoucí diplomové práce: Ing. Michal Krajňák, Ph. D., MBA

Ostrava 2019

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Thi Thu Linh Nguyenová**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **6202T049 Účetnictví a daně**
Téma: **Komparace daňového a odvodového zatížení samostatné a závislé činnosti**
Comparison of Tax and Charge Burden of Self-employed and Dependent Activity
Jazyk vypracování: **čeština**

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
  2. Daňové a odvodové zatížení u osob samostatně výdělečně činných
  3. Legislativní úprava a zdanění závislé činnosti
  4. Praktická aplikace daňového a odvodového zatížení v podmínkách České republiky
  5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

- KOLEKTIV AUTORŮ. *Meritum Mzdy od A do Z 2018*. 15. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. 580 s. ISBN 978-80-7552-923-7.
PELECH, Petr a Vladimír PELC. *Daně z příjmů s komentářem 2018*. 17. vyd. Olomouc: ANAG, 2018. 832 s. ISBN 978-80-7554-144-4.
THOM, Michael. *Tax Politics and Policy*. New York: Routledge, 2017. 263 p. ISBN 978-1-13818338-4.

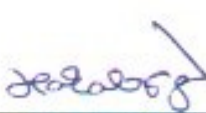
Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Michal Krajňák, Ph.D., MBA**

Datum zadání: 23.11.2018

Datum odevzdání: 26.04.2019

Ing. Jana Hakařová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Zdeněk Zmeškal
děkan fakulty

„Prohlašuji, že jsem celou práci, kromě přílohy č. 1 a 2 vypracovala samostatně“.

V Ostravě dne 20. 4. 2019

.....
Thi Thu Linh Nguyenová

Obsah

1 Úvod	5
2 Daňové a odvodové zatížení u osob samostatně výdělečně činných	7
2.1 Všeobecné a zvláštní podmínky	8
2.2 Druhy živností	8
2.3 Zánik a přerušení podnikání	10
2.4 Živnostenský rejstřík	10
2.5 Příjmy a výdaje ze samostatné činnosti	11
2.5.1 Paušální výdaje	12
2.5.2 Skutečné výdaje	14
2.6 Účetnictví a daňová evidence vedené OSVČ	15
2.7 Daňová povinnost fyzických osob	18
2.7.1 Slevy na dani a daňové zvýhodnění na děti	19
2.7.2 Zálohy na dani z příjmu	23
2.7.3 Solidární zvýšení daně	23
2.8 Pojistné na sociální zabezpečení	24
2.8.1 Právní předpisy	25
2.8.2 Vyměřovací základ a sazby pojistného na sociální zabezpečení	26
2.8.3 Zálohy na pojistné	27
2.8.4 Přehled o příjmech a výdajích	27
2.9 Zdravotní pojištění OSVČ	28
2.9.1 Právní předpisy	29
2.9.2 Vyměřovací základ a sazba zdravotního pojištění	29
2.9.3 Zálohy na pojistné	30
2.9.4 Přehled o příjmech a výdajích	31
3 Legislativní úprava a zdanění závislé činnosti	33
3.1 Vznik, změny a ukončení pracovního poměru	34
3.1.1 Vznik pracovního poměru	35
3.1.2 Změny pracovního poměru	36
3.1.3 Ukončení pracovního poměru	36
3.2 Odměňování zaměstnanců	38
3.2.1 Mzda	38
3.3 Náhrada výdajů v souvislosti s výkonem práce	40

3.4	Daňové zatížení zaměstnanců.....	41
3.5	Zdravotní pojištění a pojištění na sociální zabezpečení	42
3.6	Pracovní doba, doba odpočinku a dovolená	43
4	Praktická aplikace daňového a odvodového zatížení v podmínkách České republiky	46
4.1	Daňové a odvodové zatížení OSVČ	46
4.1.1	Výpočet daňového a odvodového zatížení OSVČ 1	48
4.1.2	Výpočet daňového a odvodového zatížení OSVČ 2	51
4.1.3	Porovnání využití paušálních a skutečných výdajů.....	55
4.2	Daňové a odvodové zatížení zaměstnanců	56
4.2.1	Zaplacené zálohy	57
4.2.2	Roční zúčtování daňové povinnosti zaměstnance	58
4.3	Souhrnná komparace zatížení závislé a nezávislé činnosti	61
5	Závěr	66
	Seznam použité literatury.....	68
	Seznam zkratek	71
	Prohlášení o využití výsledků diplomové práce	
	Seznam příloh	

1 Úvod

Jedna z nejdůležitějších otázek, která vyplyne při rozhodování každého člověka, zda začít s podnikatelskou činností, je otázka, jak vysokou část z budoucího vyprodukovaného zisku bude muset podnikatel odvádět do státního rozpočtu. Chce-li osoba v pracovněprávním poměru změnit svou činnost a začít podnikat z důvodu nespokojenosti se stávajícími podmínkami plynoucími z jeho zaměstnání, musí vzít v úvahu veškerá pozitiva i negativa podnikatelské činnosti. Vzhledem k tomu, že je daňová soustava České republiky značně složitá a daňový systém prochází neustálými úpravami a změnami, je moudré aby si budoucí podnikatel nastudoval tuto problematiku, jež bude mít vliv na jeho zisk, dříve než se rozhodne.

Cílem diplomové práce je na základě vyčíslení vynaložených výdajů, daňového zatížení, odvodů na sociální a zdravotní pojištění a výsledného disponibilního příjmu provést komparaci závislé a samostatné činnosti a vyhodnotit, která z variant je výhodnější.

Práce je členěna na jednotlivé kapitoly. První s názvem „Daňové a odvodové zatížení u osob samostatně výdělečně činných“ je zaměřena na problematiku nejen daňové povinnosti fyzických osob, ale také na povinné odvody sociálního a zdravotního pojištění. Živnostenská činnost patří mezi nejrozšířenější formy podnikání v České republice, a některé podnikatele mnohdy nezajímá nic jiného, než daňové a odvodové sazby. Přitom mohou přicházet o možnost využít svých výhod, které daná činnost nese, nebo si naopak škodit. Daná kapitola je tedy věnována nejen daňovému a odvodovému zatížení, ale také základům souvisejících s danou činností, které mohou být pro začínajícího podnikatele užitečné.

Teoretická část práce obsahuje i kapitolu věnující se závislé činnosti. Obsahem této kapitoly zvané „Legislativní úprava a zdanění závislé činnosti“ je vymezení pracovněprávních vztahů, odměňování, pracovní doba a dovolená, daňové a odvodové zatížení z pohledu závislé činnosti.

Poznatky z teoretické části budou aplikovány v praktické části práce, tj. ve čtvrté kapitole. Aplikační část práce bude věnována vyměření daňové a odvodové povinnosti OSVČ a osoby v pracovněprávním vztahu na základě zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, dále bude stanoveno procentuální daňové a odvodové zatížení těchto osob. V případě OSVČ

i osob v pracovněprávním vztahu bude rozlišováno mezi poplatníky, kteří si budou moci ponížit základ daně o nezdánitelné části základu daně a poplatníky, kteří tuto možnost mít nebudou. Následnou analýzou a srovnáním bude vyhodnoceno, která z činností je pro poplatníka výhodnější variantou, co se týče disponibilního příjmu.

Diplomová práce byla vypracována pomocí metody deskripce, klasifikace jevů a procesů, komparace získaných hodnot, procesu dedukce a abstrakce. Ke zpracování této diplomové práce byla jako zdroj informací využita odborná literatura, hlavním zdrojem byl především zákon o dani z příjmů, dále jsou informace čerpány z webových portálů, jako jsou internetové stránky Českého statistického úřadu a další. Text vychází z právního stavu platného k 1. 1. 2019.

2 Daňové a odvodové zatížení u osob samostatně výdělečně činných

Cílem této kapitoly je blíže specifikovat osoby samostatně výdělečně činné (dále jen „OSVČ“). Budou zde analyzovány veškeré příjmy, výdaje, povinné odvody státu, daňové zatížení těchto osob.

OSVČ se rozumí fyzické osoby podnikající na základě živnostenského či jiného oprávnění. Jedná se o nejjednodušší a nejčastější způsob, jak začít podnikat. Pojem podnikatel je vymezen v § 420 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „NOZ“), jako osoba samostatně vykonávající na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku. Podnikatelem je osoba:

- a) vedená v obchodním rejstříku jako podnikatel,
- b) podnikající na základě živnostenského oprávnění,
- c) podnikající na základě jiného než živnostenského oprávnění dle zvláštních předpisů (jedná se například o advokáty, lékaře, daňové poradce, auditory, atd.)
- d) a osoba provozující zemědělskou výrobu, vodní a lesní hospodářství a zároveň je zapsána do evidence dle zvláštního předpisu.

Dle Macháček (2012, s. 17) se podnikáním rozumí soustavná činnost, prováděna samostatně podnikatelem, vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku.

Za **soustavnou činnost** je považována činnost, která nemusí být vykonávána nepřetržitě, ale nesmí se jednat o činnost příležitostnou. Podnikat může i osoba, která je zaměstnaná a podnikatelské činnosti se věnuje ve svém volném čase či během sezóny.

Samostatnost v podnikání je chápána tak, že osoba provozující činnost má možnost samostatně rozhodovat o zisku, místě a době výkonu činnosti, organizovat práci dle vlastní úvahy, čerpat zisk bez omezení. Zároveň musí sama zajišťovat chod podnikání.

Fyzické osoby podnikající na základě živnosti jsou zapsány do obchodního rejstříku pod **vlastním jménem**, případně názvem firmy. Není možné podnikat pod jménem někoho jiného, a osoby, které jednají dle pokynů živnostníků, musejí jednat jejich jménem.

Jeden z důležitých rysů podnikání je **vlastní odpovědnost**, neboť se podnikatelé nemohou zbavit rizika a odpovědnosti vyplývající z podnikání. Toto riziko nemohou převést na někoho jiného. Podnikatelé odpovídají za veškeré závazky plynoucí z jejich činnosti celým svým majetkem, tzn. obchodním majetkem i majetkem určeným pro vlastní potřebu.

Hlavním cílem podnikatelského snažení je **dosažení zisku**. Z krátkodobého hlediska je cílem činnosti maximalizovat výdělek. Ztráta je taktéž považována za hospodářský výsledek, a přestože podnikatel nedosahuje zisku, je splněna definice podnikání.

2.1 Všeobecné a zvláštní podmínky

Fyzické osoby musí dodržet všeobecné podmínky, které by neměly být porušeny po celou dobu podnikání. Těmito podmínkami jsou plná bezúhonnost a svéprávnost. Plně **bezúhonná** osoba je osoba, která nebyla v minulosti odsouzena pro trestný čin spáchaný úmyslně v souvislosti s podnikáním nebo osoba, jež nespáchala trestný čin, pro který jí byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody nejméně jednoho roku. Osoba, která dovršila věku 18 let je považována za **svéprávnou** a tato skutečnost je ověřována na živnostenském úřadě na základě rodného listu či jiného dokladu. V případě živností, jež jsou provozovány na základě jiných oprávnění, je zákonem a zvláštními předpisy vyžadováno splnění zvláštních podmínek, kterými je odborná nebo jiná způsobilost (*Horzinková, 2018, s. 23*). Odbornou způsobilostí je nejčastěji myšleno vzdělání a praxe.

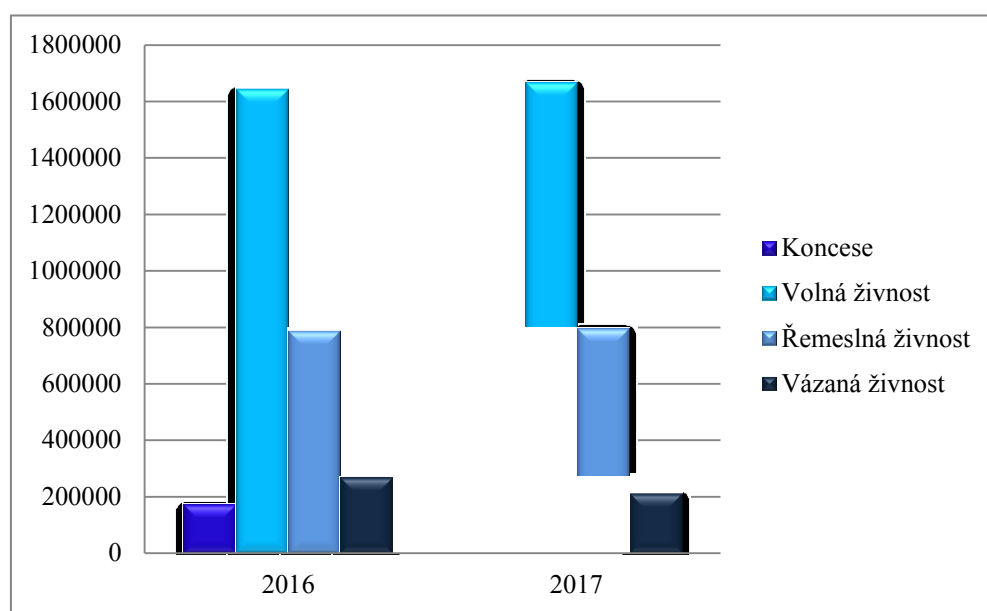
2.2 Druhy živností

Živnost může být rozdělena dle několika různých členění. Nejznámější a také upravené zákonem je členění živnosti na živnosti **ohlašovací**, jež jsou vykonávány na základě živnostenského oprávnění, a **koncesované**, jež jsou vykonávány za předpokladu splnění podmínky odborné způsobilosti a na základě státního povolení nazývaného koncese. Lze konstatovat, že se jedná o nejsložitější postup pro podnikání, neboť na rozdíl od druhé skupiny živností je zde nutné získat souhlas státního orgánu. Touto činností jsou provoz cestovních kanceláří, výroba, nákup, prodej výbušnin, podnikání v oblasti pohonných hmot, ochrana majetku a osob, služby soukromých detektivů, provádění veřejných dražeb nebo pohřební služby. Výčet všech koncesovaných živností je uveden v příloze č. 3 zákona č. 455/1991 Sb.

Ohlašovací živnost je dále dělena na **řemeslnou živnost**, kde je odborná způsobilost nezbytnou součástí pro provozování živnosti. Od koncesovaných živností se liší tím, že nejsou regulovány státem a není vyžadován souhlas ze strany státu. Těmito činnostmi jsou zednictví, hostinská činnost, pivovarnictví, pekařství, zlatnictví a klenotnictví. Seznam všech řemeslných činností je uveden v příloze č. 1 zákona o živnostenském podnikání.

U **živností vázané** lze obecně říct, že podmínky jsou stejné jako u živností řemeslných, tzn., je opět nutné prokázat odbornou způsobilost. Jedná se například o provoz autoškoly, vedení účetnictví a daňové evidence, činnost účetních poradců a další. Výčet živností spadající do kategorie vázaných živností je uveden v příloze č. 2 zákona o živnostenském podnikání. Pro provozování **volné živnosti** je třeba splnit pouze všeobecné podmínky, tzn., není nutné prokázat odbornou nebo jinou způsobilost. Postup k získání živnostenského oprávnění je zde nejjednodušší. Volnými živnostmi jsou fotografické služby, překladatelská a tlumočnická činnosti, pronájem a půjčování movitých věcí, ubytovací služby a jiné. Veškeré činnosti je možné nalézt v příloze č. 4 zákona o živnostenském podnikání.

Obr. 2.1 Struktura druhů živností za roky 2016 a 2017

Zdroj: MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Počty podnikajících fyzických osob a živnostenské oprávnění dle pohlaví* [online]. MPOČR [01.05.2018]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/zivnostenske-podnikani/statisticke-udaje-o-podnikatelich/pocty-podnikajicich-fyzickych-osob-a-zivnostenskych-opravneni-dle-pohlavi--225455>, vlastní zpracování.

Na základě Obr. 2.1 lze říci, že v České republice podniká zhruba 2,9 mil. lidí. Nejvíce lidí podniká v oboru volných živností (např. velkoobchod a maloobchod, překladatelská a tlumočnická činnost, reklamní činnost aj.) a nejméně lidí podniká v oboru koncesovaných živností (výroba a úprava kvasného lihu a ostatních alkoholických nápojů, provoz cestovních kanceláří aj.). Významnou roli v tom hraje fakt, že k získání živnostenského oprávnění pro provozování volné živnosti je třeba splnit pouze všeobecné podmínky. V případě získání koncese je třeba jednak splnit všeobecné podmínky, mít odbornou způsobilost a získat souhlas státu podnikat v daném oboru.

2.3 Zánik a přerušení podnikání

K zániku živnostenského oprávnění dochází ukončením činnosti podnikatele, uplynutím doby vymezené pro provozování činnosti, rozhodnutím živnostenského úřadu o zrušení oprávnění, na kterém je podnikání založeno, stanovením zvláštního právního předpisu nebo smrtí podnikatele. Živnostenský úřad může rozhodnout o zrušení oprávnění na základě návrhu příslušné správy sociálního zabezpečení, není-li činnost provozována déle než čtyři roky nebo při významném porušení podmínek pro udělení živnostenského oprávnění, koncese nebo jiných předpisů. Podnikatel má právo přerušit provoz živnosti na určitou dobu. Dnem doručení oznámení o přerušení živnosti živnostenskému úřadu či datem pozdějším nabývá toto přerušení platnosti. Bude-li chtít podnikatel předčasně pokračovat v podnikání před uplynutím doby přerušení, musí tuto skutečnost předem písemně oznámit příslušným úřadům.

2.4 Živnostenský rejstřík

Živnostenský rejstřík je částečně veřejný seznam všech podnikajících fyzických osob, které podnikají na základě živnostenského oprávnění. Jedná se o informační systém veřejné správy, který je spravován Živnostenskými úřady. Ke konkrétnímu podnikateli je v rejstříku uvedeno především identifikační číslo podnikatele, předmět podnikání, provozovna, v níž je provozována živnost, datum zániku živnostenského oprávnění a další. Do veřejné části rejstříku má každý právo nahlédnout, případně pořídit si z něj opisy. Možnost nahlédnutí do rejstříku je zpoplatněna. Prostřednictvím Registru živnostenského podnikání je veřejná část živnostenského rejstříku přístupná i na internetu, kde v něm lze vyhledávat informace

o podnikatelích. V případě neveřejné části rejstříku musí být žadatelem prokázán právní zájem.

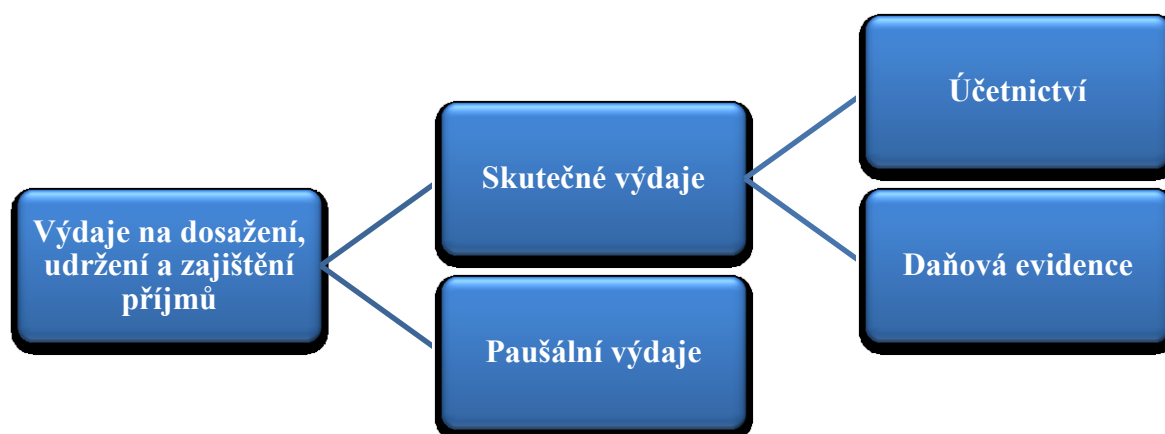
2.5 Příjmy a výdaje ze samostatné činnosti

Příjmy z podnikání, které jsou upravovány v § 7 zákona o daních z příjmů (dále jen „ZDP“), rozumíme příjmy plynoucí ze zemědělské výroby dosažené samostatně hospodařícím rolníkem, lesního a vodního hospodářství, příjmy ze živností a jiného podnikání dle zvláštních předpisů. Mezi příjmy spadající do § 7 ZDP jsou také považovány podíly společníků veřejné obchodní společnosti a komplementářů společnosti komanditní.

Příjmy z jiné samostatné výdělečné činnosti nespádají do příjmů ze závislé činnosti, ale zdaňují se dle § 7 ZDP rozumíme příjmy z užití nebo poskytnutí práv z průmyslového či jiného duševního vlastnictví, příjmy z výkonu nezávislého povolání, které není podnikáním ani živností, příjmy z činnosti insolvenčního správce a příjmy z pronájmu majetku zařazeného v obchodním majetku.

OSVČ má dvě možnosti jak uplatnit výdaje, a to buď ve skutečné výši, nebo si může zvolit uplatnění výdajů procentem z příjmů z úhrnu zdanitelných příjmů, tzv. paušální výdaje viz Obr. 2.2. Rozdíl mezi příjmy a výdaji pak tvoří základ daně z příjmů, proto je velmi důležité dbát na správnost zaznamenávání zmíněných příjmů a výdajů. Skutečnými výdaji jsou myšleny výdaje vynaložené na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů. Zpravidla se výdaje rozlišují na daňově uznatelné a neuznatelné.

Obr. 2.2 Způsoby uplatnění výdajů v dílčím základu daně příjmů ze samostatné činnosti

Zdroj: Vančurová (2017, s. 192), vlastní zpracování.

2.5.1 Paušální výdaje

Způsob uplatnění **paušálních výdajů** preferuje zhruba 53 % podnikatelů v České republice. Důvodem je vysoká sazba, uplatnit paušální výdaje si může každý podnikatel a není třeba rozlišovat výdaje na uznatelné a neuznatelné. Je nejjednodušším a zpravidla nejvýhodnějším způsobem, jak stanovit výdaje ze svých příjmů. Povinností OSVČ je vést záznamy o příjmech a evidenci pohledávek, které vznikly v souvislosti s provozovanou činností. Podnikatel nemusí vést účetnictví, přesto je povinen dle zákona vést záznamy o své činnosti (např. daňová evidence).

Ještě v roce 2016 bylo možné uplatnit výdaje paušálem v podobě procentem z příjmů ve výši:

- 80 % z příjmů ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství a z příjmů z živnostenského podnikání řemeslného; nejvýše je možné uplatnit výdaje do částky 1 600 000 Kč,
- 60 % z příjmů z živnostenského podnikání, s výjimkou příjmů ze živnostenského podnikání řemeslného; nejvýše je možné uplatnit výdaje do částky 1 200 000 Kč,
- 30 % z příjmů z nájmu majetku zařazeného v obchodním majetku; nejvýše je možné uplatnit výdaje do částky 600 000 Kč,

- a 40 % z jiných příjmů ze samostatné činnosti, s výjimkou příjmů dle odstavce 1 písm. d) odstavce 6; nejvýše je možné uplatnit výdaje do částky 800 000 Kč (*Pelc, 2018*).

Od roku 2017 se používají nové limity pro stanovení paušálních výdajů. Výše těchto limitů je stanovena:

- 80 % z příjmů ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství vykonávaných jako samostatná činnost, z ostatních příjmů ze zemědělské výroby a z příjmů z řemeslného podnikání; nejvýše je možné uplatnit výdaje do částky 800 000 Kč,
- 60 % z příjmů z živnostenského podnikání, s výjimkou příjmů ze živnostenského podnikání řemeslného; nejvýše je možné uplatnit výdaje do částky 600 000 Kč,
- 30 % z příjmů z nájmu majetku zařazeného v obchodním majetku a z příjmů z pronájmu; nejvýše je možné uplatnit výdaje do částky 300 000 Kč,
- a 40 % z jiných příjmů ze samostatné činnosti, s výjimkou příjmů dle odstavce 1 písm. d) odstavce 6; nejvýše je možné uplatnit výdaje do částky 400 000 Kč¹².

Díky změnám zmíněných limitů, si OSVČ mohou vybrat. Využijí-li vyšších výdajových limitů, které platily do roku 2016, nemají možnost si uplatnit slevu na manželku a daňové zvýhodnění na děti. Vyberou-li si nižší výdajové limity, daňové zvýhodnění na děti a slevu na manželku si podnikatelé uplatnit mohou. Při sestavování daňového přiznání za rok 2017 se vyplatí propočítat obě varianty a vybrat si tu nejvýhodnější. Nicméně možnost vybrat si ze dvou variant je omezena pouze na rok 2017. Od roku 2018 se budou užívat pouze nižší limity s možností vždy použít slevu na manželku a daňové zvýhodnění na děti.

Existují případy, kdy OSVČ nemohou využít uplatnění paušálních výdajů, i když se její příjmy budou shodovat s příjmy dosažených z činností uvedených v § 7 odst. 1 písm. a) až c) a odst. 2 ZDP. Jedná se o:

---

¹ portal.POHODA.cz. *Paušální výdaje v roce 2017* [online]. portal.POHODA.cz [27. 03. 2017]. Dostupné z: <https://portal.pohoda.cz/dane-ucetnictvi-mzdy/dan-z-prijmu/pausalni-vydaje-cekaji-velke-zmeny/>.

² K 01. 01. 2019 budou platit nové limity pro uplatnění paušálních výdajů, konkrétně tedy dvojnásobek původních částek.

- fyzické osoby, kterým plynou příjmy ze spoluvlastnictví k věci nebo ze společenských práv, přičemž příjmy a výdaje nejsou rozdělovány mezi spoluvlastníky dle spoluvlastnických podílů,
- fyzické osoby, které jsou účastníky sdružení osob bez právní subjektivity a nerozdělují si příjmy a výdaje rovným dílem.

Může se stát, že OSVČ má příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti, u kterých musí uplatnit různá procenta výdajů. V takovém případě musí být příjmy evidovány zvlášť a při podání daňového přiznání se daňový základ vyměří dle příjmů a příslušných procent z výdajů. Není možná kombinace uplatnění paušálních a skutečných výdajů.

2.5.2 Skutečné výdaje

Daňově neuznatelné jsou takové výdaje, které podnikatel nemůže zahrnout do výdajů při vyměření základu daně. Ačkoli je nevýhodné tyto výdaje uskutečnit, jsou nezbytnou součástí hospodaření každého podnikatele. Takovými výdaji jsou například pokuty, penále a úroky z prodlení od státních institucí a nezaplacené smluvní penále a úroky z prodlení, výdaje na osobní potřebu poplatníka, náklady na reprezentaci, výdaje na prořízení hmotného majetku a jiné. Výčet veškerých daňově neuznatelných nákladů lze nalézt v § 25 ZDP. Zákon o daních z příjmů popisuje 3 kategorie daňově neuznatelných výdajů:

- 1) výdaje, které jsou vždy daňově neuznatelné – výdaje na reprezentaci, osobní potřeba podnikatele, pokuty, penále a úroky z prodlení vyměřené státními institucemi (finanční úřady, zdravotní pojišťovny, okresní správa sociálního zabezpečení),
- 2) výdaje, které jsou daňově neuznatelné, pokud nebyly uhrazeny – pojistné na sociální a zdravotní pojištění, které je hrazeno zaměstnavatelem, daň z nemovitých věcí, smluvní pokuty, penále a úroky z prodlení,
- 3) výdaje, které jsou daňově neuznatelné, překračují-li určitý limit – manka a škody překračující stanovené normy akceptace škody a manka, hodnota neodpisovaného hmotného majetku při jeho prodeji, stravné při pracovní cestě nad limit
- 4) účetní odpisy jsou vyšší než daňové odpisy.

Daňově uznatelné musí splňovat několik základních podmínek. Těmito podmínkami jsou:

- výdaje byly vynaloženy na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů, který je předmětem daně z příjmů fyzických osob,
- podnikatel archivuje veškeré doklady související s danými výdaji, účetní doklady musejí mít patřičné náležitosti, jako je označení účetního dokladu, peněžní částka nebo informace o ceně, okamžik vyhotovení účetního dokladu, obsah účetního případu a jeho účastníky, podpisový záznam a další,
- výdaje byly zaevidovány v daňové evidenci či účetnictví podnikatele,
- výdaje budou uplatněny v roce, kdy vznikly.

Výčet všech daňově uznatelných výdajů je uveden v § 24 zákona o dani z příjmu. Nejpoužívanějšími výdaji v praxi bývají mzdové náklady, spotřeba materiálu a služby, odpisy hmotného majetku, pojistné na zdravotní a sociální pojištění placené za zaměstnance, reklamní předměty (je-li opatřena logem podnikatele a jeho hodnota nepřesahuje 500 Kč), stravné při pracovních cestách a další.

Mezi nespornou výhodou uplatňování paušálních výdajů je, že podnikatelé nemusejí vést daňovou evidenci ani účetnictví, tudíž se nemusejí obávat sankce za případné neúplné, neprůkazné či nesprávné účetnictví či daňovou evidenci. Není nutné vyhotovovat roční účetní závěrky, je tedy možné, že lze ušetřit za účetního nebo daňového poradce. Evidenci příjmů a pohledávek dokáže OSVČ zvládnout sama vlastními silami. Živnostníci se vyhnou posuzování o tom, který výdaj je daňově účinný a který naopak není, nemusí podstupovat složité výpočty odpisů hmotného majetku. Uplatnění paušálních výdajů je výhodné nejen pro podnikatele, ale i pro správce daně, kterým odpadá povinnost kontrolovat správnost a průkaznost účetnictví a daňové evidence.

2.6 Účetnictví a daňová evidence vedené OSVČ

Jedním ze způsobu stanovení základu daně je prostřednictvím výsledku hospodaření běžného účetního období zjištěného z účetnictví. Zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví jsou vymezeny způsob a rozsah vedení účetnictví, podmínky předávání účetních záznamů

pro potřeby státu a požadavky na jeho správnost a průkaznost. Dle § 2 zmíněného zákona mají povinnost vést účetnictví tyto OSVČ:

- FO zapsané v obchodním rejstříku jako podnikatelé – ode dne zápisu až po den výmazu z obchodního rejstříku jsou fyzické osoby (dále jen „FO“) povinny vést účetnictví,
- ostatní FO, kterým byla zvláštním předpisem uložena povinnost vést účetnictví,
- ostatní FO, které jsou jako podnikatelé účastníky sdružení bez právní subjektivity, pokud alespoň jeden z účastníků tohoto sdružení je výše uvedenou osobou,
- ostatní FO, pokud jejich obrat dle zákona o dani z přidané hodnoty (včetně osvobozených plnění od této daně) v rámci jejich činnosti přesáhl za bezprostředně předcházející kalendářní rok částku 25 mil. Kč,
- zahraniční jednotky, které jsou podle právního řádu, účetní jednotkou nebo jsou povinny vést účetnictví, provozují-li na území České republiky podnikatelskou nebo jinou činnost dle zvláštních právních předpisů,
- účetní jednotky, které jsou účetními jednotkami dle zvláštního právního předpisu nebo kterým povinnost vést účetnictví ukládá zvláštní právní předpis,
- ostatní FO, které se rozhodnou dobrovolně vést účetnictví
- organizační složky státu,
- svěřenecké fondy podle občanského zákoníku.

V účetnictví, dříve nazývaného podvojně účetnictví, se účtuje o stavu a pohybu majetku a jiných aktiv, závazků a jiných pasiv, nákladech, výnosech a výsledku hospodaření. Účetní případy jsou zaznamenávány tzv. podvojným způsobem, též známým jako Má dáti/Dal. To je zásadní rozdíl mezi účetnictvím a daňovou evidencí. Účetnictví je mnohem komplikovanější a rozsáhlejší proces evidování veškerých operací týkajících se podnikání, než je tomu v daňové evidenci. Z toho důvodu je preferována daňová evidence, případně podnikatelé svěřují vedení účetnictví a veškeré práce spojené s touto problematikou specializovaným firmám, které mají potřebnou kvalifikaci. S výjimkou ukončení činností mohou účetní jednotky podle § 1 odst. 2 písm. d) až h) ukončit vedení účetnictví v souladu se zněním § 4 odst. 7 zákona o účetnictví nejdříve po uplynutí pěti po sobě jdoucích účetních období, ve kterých vedly účetnictví (*Macháček, 2012, s. 19*).

Daňová evidence je vedená podnikateli, neuplatňují-li pro účely vyměření základu daně a daně z příjmů paušální výdaje a nevedou-li účetnictví. V případě, že obrat živnostníka za uplynulý kalendářní rok nepřesáhl 25 mil. Kč a uplatnění výdajů paušálem je pro něj nevýhodné, může podnikatel zvolit daňovou evidenci. Rozsah a způsob vedení daňové evidence je upraven v § 7b ZDP. Forma daňové evidence, dříve nazvané jako jednoduché účetnictví, není striktně stanovena, ale musí být splněna hlavní podmínka, tj. správnost všech zjištěných povinných daňových odvodů. Proto je zásadní správně evidovat příjmy, výdaje, majetek a závazky. Při vedení daňové evidence záleží na podnikateli, jakou formu evidenci majetku a závazků, není nutné řídit se přísnými účetními předpisy. Kvůli daňovému přiznání, které se zpravidla podává během tří měsíců následujících po konci účetního období, musí být známy počáteční a konečné stavy. Jsou-li tvořeny zákonné rezervy, údaje o nich by měly být vedeny taktéž v daňové evidenci dle § 3 zákona o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů. Pokud je živnostník plátcem daně z přidané hodnoty, je třeba evidenci upravit dle § 100 zákona o dani z přidané hodnoty.

Povinnost poplatníka je uschovávat daňovou evidenci za všechna zdaňovací období, pro která neuplynula lhůta pro vyměření daňové povinnosti. Všechny záznamy v evidenci musejí být podloženy doklady, které jsou archivovány společně s evidencí. Je vhodné mít dané doklady očíslovány a v evidenci by měly být specificky popsány, aby byl doklad snadněji dohledán, bude-li to situace vyžadovat. Spolu s archivací platí i inventarizace, která by měla být vyhotovena k 31. 12. Je zjišťován skutečný stav pohledávek, závazků, dlouhodobého hmotného majetku a případně zásob. Stav peněz a dlouhodobý nehmotný majetek nemusí být inventarizován.

Zásadními rozdíly mezi účetnictvím a daňovou evidencí je:

- daňová evidence je upravena zákonem o daních z příjmů, kdežto účetnictví je upraveno především zákonem o účetnictví,
- základem daně v účetnictví je rozdíl mezi výnosy a náklady, kdežto v daňové evidenci je základem daně rozdíl mezi příjmy a výdaji,
- subjekt vedoucí účetnictví je považován za účetní jednotku, kdežto subjekt vedoucí daňovou evidenci účetní jednotkou není,

- rozsah a způsob vedení účetnictví je striktně dán, musejí se dodržet určité podmínky (správnost, průkaznost a jiné), kdežto rozsah a způsob vedení daňové evidence není přímo určen,
- při vedení účetnictví je nutné vést hlavní knihu, účetní deník, knihu analytických účtů a knihu podrozvahových účtů, kdežto při vedení daňové evidence se jedná o knihy deník příjmů a výdajů, knihu pohledávek a závazků, knihu zásob a mezd (dle potřeby podnikatele),
- účetnictví je mnohem detailnější a komplexnější pohled na hospodaření podnikatele, je nutné sestavovat rozvahu a výkaz zisku a ztráty.

2.7 Daňová povinnost fyzických osob

Samostatná činnost je opakem závislé činnosti. OSVČ plynou příjmy z podnikání nebo ze samostatné výdělečné činnosti dle § 7 ZDP. Sama rozhoduje, sama si určuje podmínky pro svou podnikatelskou činnost a její disponibilní příjmy závisí právě na podnikající osobě (*Kukalová, Moravec a Šulcová-Seidlová, 2015*).

Jako každý podnikající subjekt, jsou i OSVČ povinny zaplatit ze svých příjmů částku, která je státu odváděna v podobě daně. Na rozdíl od daně z přidané hodnoty nebo majetkových daní, zde nelze vyměřit daň vynásobením určitého příjmu a sazby daně. Pro stanovení daňové povinnosti je zásadní nejdříve určit výši daňového základu, kterým zpravidla bývá rozdíl příjmů a výdajů prokazatelně vynaložených na dosažení, zajištění a udržení příjmů. V případě záporného výsledku se jedná o ztrátu.

V případě skutečných výdajů se základ daně upravuje o další položky zvyšující a snižující základ daně. Položkami zvyšující základ daně jsou především daňově neúčinné výdaje, které jsou uvedeny v kapitole skutečných výdajů výše. Položky snižující základ daně jsou rovněž uvedeny ve zmíněné kapitole výše, ale navíc si lze snížit daňový základ o:

- bezúplatná plnění, přesáhne-li úhrnná hodnota ve zdaňovacím období 2 % z daňového základu nebo činí alespoň 1 000 Kč, maximálně však lze v úhrnu odečíst 15 %,
- odběr krve v částce 3 000 Kč a v případě dárcovství orgánu od žijícího dárce činí částka 20 000 Kč,
- pojistné na soukromé životní pojištění, maximálně však do výše 24 000 Kč,

- příspěvek na penzijní připojištění, penzijní pojištění a doplňkové penzijní spoření převyšující 1000 Kč měsíčně, v celkovém úhrnu pouze 24 000 Kč,
- úroky z úvěru na financování bytových potřeb, tzn. úroky z hypotečního úvěru a z úvěru ze stavebního spoření, maximálně do výše 300 000 Kč, platil-li poplatník úroky pouze po část roku, může si uplatnit maximálně 25 000 Kč za každý měsíc,
- členské příspěvky zaplacené odborové organizaci, jejíž výše činí 1,5 % zdanitelných příjmů, maximálně však do výše 3 000 Kč (*Macháček, 2019*).

Po úpravě je následně daňový základ násoben sazbou daně, která činí 15 %. Stanovená daňová povinnost je snižována o různé slevy a daňové zvýhodnění jako jsou sleva na poplatníka (na tuto slevu má nárok každý poplatník daně), slevu na druhého z manželů, invaliditu, na studenta, daňové zvýhodnění na vyživované děti a další, mají-li na tyto slevy nárok. Daň je ponížena o případné zálohy. Preplatek je vrácen podnikateli, doplatek je uhrazen podnikatelem státu.

V případě uplatnění výdajů paušálem, je výše výdajů stanovena daným procentem z příjmů. Rozdíl příjmů a výdajů je základem daně pro výpočet daňové povinnosti subjektu. Zde si rovněž lze ponížít základ daně o položky snižující základ daně, nicméně do roku 2016 si slevu na druhého z manželů a daňové zvýhodnění na vyživované děti poplatník nemohl uplatnit. Od roku 2017 v případě stanovení výdajů nižšími limity, si tyto slevy lze odečíst od vyměřené daňové povinnosti. Postup pro vyměření daňové povinnosti OSVČ prezentuje Tab. 2.3 níže.

2.7.1 Slevy na dani a daňové zvýhodnění na děti

V § 35 ZDP jsou uvedeny slevy na dani, které si poplatník může uplatnit, avšak pouze do výše daňové povinnosti. Standardní slevy na dani pro rok 2018 jsou následující:

- základní sleva na poplatníka v plné výši – nárok na tuto slevu mají všichni poplatníci, ať už se jedná o podnikatele, zaměstnance, matky na mateřské atd., se zdanitelnými příjmy,
- sleva na manžela/manželku – poplatník má možnost uplatnit si slevu na druhého z manželského (partnerského) páru, v případě, že druhý z manželů nedosáhl příjmu 68 000 Kč za rok; slevu lze uplatnit pouze ročně po skončení zdaňovacího období,

- základní a rozšířená sleva na invaliditu – invalidita je rozdělena na I., II., a III. stupeň, nárok na slevu je uplatňován každoročně kopií výměru o přiznání důchodu po skončení zdaňovacího období,
- sleva na držitele průkazu ZTP/P – tuto slevu na dani si mohou uplatnit osoby, které mají status zdravotního postižení a jsou držitelem průkazu ZTP/P,
- sleva na studenta – danou slevu si může uplatnit poplatník, který se soustavně připravuje na budoucí povolání studiem, a to až do dovršení věku 26 let nebo po dobu prezenční formy studia v doktorském studijním programu na vysoké škole až do dovršení věku 28 let,
- sleva za umístění dítěte – sleva odpovídá výši výdajů prokazatelně vynaložených poplatníkem za umístění vyživovaného dítěte v předškolním zařízení, v rámci jedné hospodařící domácnosti si může pouze jeden z poplatníků uplatnit tuto slevu³.

Výše konkrétních slev je uvedena v Tab. 2.1 níže.

Tab. 2.1 Slevy na dani pro rok 2019

	Sleva	Měsíční částka (v Kč)	Roční částka (v Kč)
§ 35ba	na poplatníka	2 070	24 840
	na manžela/manželku	-	24 840
	na invaliditu I. nebo II. stupně	210	2 520
	na invaliditu III. stupně	420	5 040
	pro držitele průkazu ZTP/P	1 345	16 140
	na studenta	335	4 020
§35bb	za umístění dítěte	-	11 000

Zdroj: (Vychopeň, 2018), *vlastní zpracování*.

Po snížení daňové povinnosti o slevy na dani, si může poplatník uplatnit tzv. daňové zvýhodnění, které je aplikováno jako sleva na dani či daňový bonus, případně jejich kombinace. Daňové zvýhodnění lze uplatnit na každé vyživované dítě, přičemž vyživovaným

---

³ BUSINESS CENTER. Zákon o daních z příjmu [online]. [05.02.2019]. Dostupné z: <https://business.center.cz/business/pravo/zakony/dprij/cast3.aspx>.

dítětem je myšleno nezletilé dítě žijící s poplatníkem ve společné domácnosti, včetně měsíce, kdy dovrší dospělosti, dále zletilé dítě do věku 26 let, které se soustavně připravuje na budoucí povolání a nepobírá invalidní důchod třetího stupně. Vyživovaným dítětem je považováno dítě vlastní, osvojenec, dítě druhého z manželů, dítě v péči, která nahrazuje péči rodičů, vlastní vnuk atd. Je-li dítě držitelem průkazu ZTP/P, částka daňového zvýhodnění je zvyšována na dvojnásobek. Poplatník má možnost uplatnit si danou slevu již v kalendářním měsíci, ve kterém se dítě narodilo. Přehled výše daňových zvýhodnění pro poplatníky daně z příjmů fyzických osob v roce 2018 jsou uvedeny v Tab. 2.2.

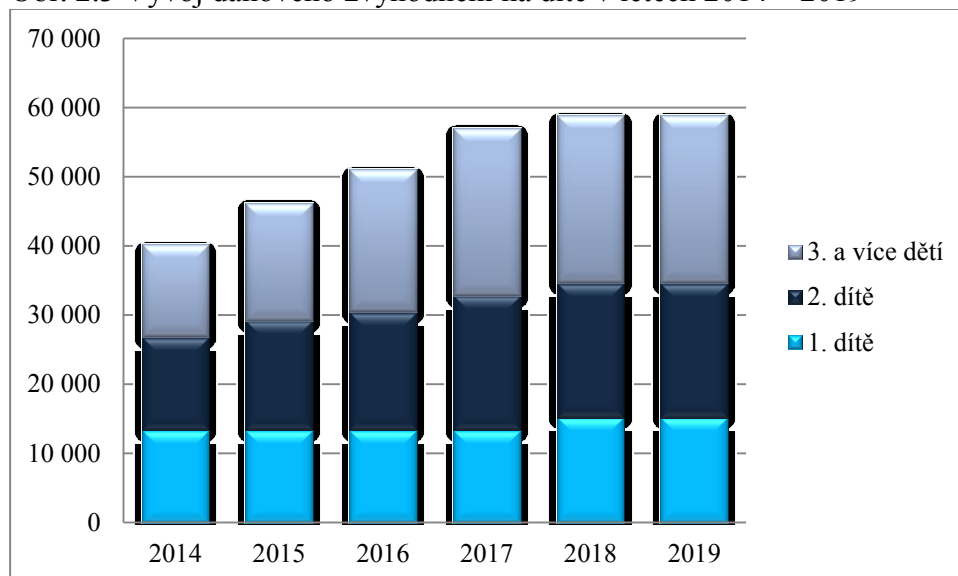
Tab. 2.2 Výše daňových zvýhodnění pro rok 2019

Počet dětí	Měsíční částka (v Kč)	Roční částka (v Kč)
1	1 267	15 204
2	1 617	19 404
3 a více dětí	2 017	24 204

Zdroj: FINANCE.cz. *Děti a daně 2019: kdo má nárok na daňové zvýhodnění a kdo dostane daňový bonus* [online]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/503335-deti-a-dane/>, vlastní zpracování.

Do roku 2014 činilo roční daňové zvýhodnění 13 404 Kč na jedno dítě. Od roku 2015 je toto zvýhodnění závislé na počtu dětí v domácnosti. Do roku 2017 činilo daňové zvýhodnění pro první dítě 13 404 Kč, následující rok došlo ke zvýšení, a to o 1 800 Kč. Pro druhé dítě v domácnosti došlo mezi rokem 2014 a 2015 k meziročnímu růstu o 2 400 Kč, mezi rokem 2015 a 2016 činilo zvýšení daňového zvýhodnění 1 200 Kč a od roku 2017 je částka stanovena na 19 404 Kč. Daňové zvýhodnění vzrostlo i u třetího (a více) dítěte, konkrétně o 3 600 Kč v roce 2015, 2016 a 2017. Vývoj těchto změn je demonstrován na Obr. 2.3, každopádně lze konstatovat, že od 2014 došlo k výraznému růstu daňového zvýhodnění na děti. Mezi rokem 2018 a 2019 nedošlo k žádné změně v oblasti daňového zvýhodnění na dítě.

Obr. 2.3 Vývoj daňového zvýhodnění na dítě v letech 2014 – 2019

Zdroj: portal.POHODA.cz. *Vyšší daňové zvýhodnění na děti a jeho uplatnění* [online]. portal.POHODA.cz [28.07.2017]. Dostupné z: <https://portal.pohoda.cz/dane-ucetnictvi-mzdy/dan-z-prijmu/vyssi-danove-zvyhodneni-na-deti-a-moznosti-jeho-up/>, vlastní zpracování.

Vyměřená daňová povinnost může být snížena o daňové zvýhodnění na dítě až do nuly. V případě, nebylo-li zvýhodnění využito celé, vzniká poplatníkovi nárok na tzv. daňový bonus, který slouží pro podporu rodin s dětmi. Jinými slovy, jedná se o přeplatek pro ty poplatníky, jejichž daňová povinnost po uplatnění slev na dani je nižší než daňové zvýhodnění na děti. Následně je tento přeplatek vyplacen státem, maximálně však do výše 60 300 Kč, tento limit se od roku 2016 nezměnil.

Tab. 2.3 Postup pro výpočet daňové povinnosti OSVČ

	Postup výpočtu
+	Příjmy ze samostatné činnosti dle § 7 ZDP
–	Skutečné nebo paušální výdaje
=	Základ daně
–	Nezdanitelné části základu daně dle § 15 ZDP
–	Položky odčitatelné od základu daně dle § 34 ZDP
=	Upravený základ daně
=	Upravený základ daně zaokrouhlený na celé stokoruny dolů
·	Sazba daně 15 %
=	Vypočtená daňová povinnost

–	Slevy na dani dle § 35 ZDP
=	Daň po slevách
–	Daňové zvýhodnění na dítě
=	Konečná daňová povinnost příp. daňový bonus

Zdroj: zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, vlastní zpracování

2.7.2 Zálohy na dani z příjmu

Daň z příjmů fyzických osob bývá zpravidla hrazena formou záloh na daň z příjmu fyzických osob v průběhu zálohového období, tj. období od prvního dne následujícího po uplynutí posledního dne lhůty pro podání daňového přiznání v následujícím zdaňovacím období. Po skončení zdaňovacího období je skutečná daňová povinnost ponížena o zaplacené zálohy, a poté poplatníkovi vzniká buďto nedoplatek, který musí být zaplacen nejpozději do konce března následujícího roku (v případě využívání služeb daňového poradce do konce června následujícího období), nebo přeplatek, který je jim vrácen.

Výše a periodicita záloh, jak je demonstrována Tab. 2.4 vychází z poslední známé daňové povinnosti. Termíny splatnosti a její výše jsou uvedeny v následující tabulce.

Tab. 2.4 Metodika určení výše záloh

Daňová povinnost	Výše	Splatnost
DP < 30 000 Kč	-	-
DP = 30 000 – 150 000 Kč	40 % z DP	15. den 6. a 12. měsíce zdaňovacího období
DP > 150 000 Kč	25 % z DP	15. den 3., 6., 9. a 12. měsíce zdaňovacího období

Zdroj: § 38a ZDP, vlastní zpracování.

2.7.3 Solidární zvýšení daně

Solidární daň je rovněž příjmem do státního rozpočtu a její zavedení slouží k dosažení nižšího schodku státního rozpočtu. Tato specifická daň, kterou vymezuje zákon č. 500/2012 Sb., o dani z příjmu, se týká pouze fyzických osob, jejíž příjmy ze závislé činnosti dle § 6 a z příjmů ze samostatné činnosti dle § 7 dosahují nadlimitních částek (Macháček, 2019).

Solidární daň z příjmů ze samostatné činnosti je uzákoněna procentní sazbou 7 % z nadlimitního příjmu přesahujícího 48 násobek průměrné mzdy, tj. v roce 2017 přesahujícího částku 1 355 136 Kč (*Dvořáková, 2017*). Pro rok 2018 je 48 násobek průměrné mzdy vymezen na částku 1 438 992 Kč a pro rok 2019 opět vzrostla průměrná mzda na 32 699 Kč, tzn., že 48 násobek průměrné mzdy pro rok 2019 činí 1 569 552 Kč. Každoročním růstem průměrné mzdy dochází k úbytku osob platících tuto daň.

Poplatníkům, jejichž příjmy podléhají solidárnímu zvýšení daně, odpadá povinnost odvádění záloh na pojistné na sociální zabezpečení. Podmínkou tohoto “osvobození” je překročení rozhodných příjmů, ze kterých je stanovena daň solidární, tzn. překročení maximálního vyměřovacího základu stanoveného pro pojistné na sociální zabezpečení. V měsíci následujícím po měsíci, kdy bylo dosaženo limitní částky, se již pojistné na sociálním zabezpečení neplatí.

2.8 Pojistné na sociální zabezpečení

Pojistné na sociální zabezpečení (dále jen „SZ“), které je jednou ze základních složek sociálního pojištění, tvoří významnou složku státního rozpočtu České republiky. Kromě důchodového pojištění, které je určeno k úhradě důchodů starobních, invalidních, sirotčích, vdoveckých a pozůstalostních, toto pojistné zahrnuje i příspěvky na státní politiku zaměstnanosti a taktéž platby na nemocenské pojištění, které je jako jediné dobrovolné. Konkrétně je z nemocenského pojištění hrazena dávka na nemocenskou a peněžitá pomoc v mateřství. Nárok na tuto dávku mají poplatníci pouze v případě splnění určitých podmínek, (*Dvořáková, 2017*). Platby za toto pojistné je odváděno okresní správě sociálního zabezpečení příslušného kraje.

OSVČ je definována jako podnikatel vykonávající hlavní nebo vedlejší samostatnou výdělečnou činnost. Je důležité vědět, jaký druh činnosti živnostník vykonává. Jedná-li se o **hlavní činnost**, potom jsou podnikatelé povinni platit zálohy pojistného na důchodovém pojištění a státní politiku zaměstnanosti bez výjimek. Vykonává-li osoba **vedlejší činnost**, pak je povinna platit zálohy na pojistné, pokud je jeho základ daně vyšší než zákonem stanovená minimální částka nebo přihlásí-li se dobrovolně k účasti na pojištění. Dle zákona o důchodovém pojištění je osoba vykonávající vedlejší výdělečnou činnost osoba:

- která současně se samostatnou výdělečnou činností vykonávala také závislou činnost a účastnila se nemocenského pojištění,
- které byl přiznán nárok na invalidní nebo starobní důchod,
- které byl přiznán nárok na rodičovský příspěvek, peněžitou pomoc v mateřství nebo nemocenské z důvodu těhotenství a porodu,
- která, aniž by byla vojákem z povolání, vykonávala vojenskou službu v ozbrojených silách České republiky,
- která byla nezaopatřeným dítětem do věku 26 let a zároveň se soustavně připravovala na budoucí povolání,
- nebo která osobně pečovala o dítě do 10 let, které je lehce závislé na péči jiné osoby, nebo o osobu středně až úplně závislé na péči jiné osoby, pokud je závislá osoba blízká OSVČ nebo s ní žije ve společné domácnosti.

Trvala-li alespoň jedna z uvedených skutečností po celý kalendářní měsíc, v daných měsících je poplatník považován za osobu vykonávající vedlejší činnost. Důvod výkonu vedlejší činnosti je OSVČ povinna prokázat nejpozději do konce kalendářního měsíce následujícího po měsíci, v němž byl podán Přehled o příjmech a výdajích ze samostatné činnosti za kalendářní rok.

2.8.1 Právní předpisy

Nejvýznamnějšími právními předpisy upravující sociální pojištění jsou:

- zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku v zaměstnanosti, v platném znění, který vymezuje především definice pojmů poplatníci pojistného, odvody pojistného a vyměřovací základ,
- zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, který je hlavním právním předpisem důchodového pojištění, upravujícím nároky na důchod v případě stáří, invalidity a úmrtí živitele a způsob, jakým se vyměřuje důchod a podmínky pro jejich vyplacení,
- zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, který je hlavním právním předpisem nemocenského pojištění, upravujícím nároky na dávky pro výdělečné osoby v případě ztráty příjmu při krátkodobých sociálních událostech, jako jsou nemoc nebo úraz, těhotenství a mateřství, dočasná pracovní neschopnost nebo ošetřování člena rodiny.

Zákon upravující působnost České správy sociálního zabezpečení (dále jen „ČSSZ“) je zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

2.8.2 Vyměřovací základ a sazby pojistného na sociální zabezpečení

Dle zákona č. 586/1992 Sb., je vyměřovacím základem OSVČ pro pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti částka, kterou si poplatník určí, nesmí však být nižší než 50 % vyměřeného základu daně, přičemž je daňový základ stanoven jako rozdíl mezi příjmy a výdaji ze samostatné výdělečné činnosti. Rozhodným obdobím pro odvod pojistného na důchodovém pojištění je kalendářní rok.

Na rozdíl od pojistného na zdravotní pojištění, je zde stanoven **maximální vyměřovací základ**, který je vyčíslen jako 48 násobek průměrné mzdy. Z důvodu obvyklého růstu průměrné mzdy, dochází ke každoročnímu růstu maximálního vyměřovacího základu. V roce 2018 zmíněný základ činil 1 438 992 Kč a v roce 2019 byla částka vyčíslena na 1 569 552 Kč.

Minimálním vyměřovacím základem je 50 % základu daně, ne však méně než „absolutní“ minimální vyměřovací základ viz Tab. 2.5. Částky uvedené níže platí pro OSVČ, které vykonávaly výdělečnou činnost ve všech kalendářních měsících příslušného roku, (Ženíšková, 2018). Nedosahuje-li vyměřovací základ alespoň minimálního vyměřovacího základu pro daný rok, podnikatel je nucen odvádět zálohy na pojistné ve výši minimálních záloh. V případě, že vyměřovací základ přesahuje stanovený maximální vyměřovací základ pro daný rok, odvádí podnikatel zálohy na pojistné vyčíslené z maximálního základu.

Tab. 2.5 Minimální roční vyměřovací základ

v Kč	2018	2019
Hlavní činnost	89 940	98 100
Vedlejší činnost	35 976	39 240

Zdroj: portal.POHODA.cz. *Zálohy OSVČ v roce 2019* [online]. portal.POHODA.cz [29.11.2019]. Dostupné z: <https://portal.pohoda.cz/pro-podnikatele/uz-podnikam/zalohy-osvc-v-roce-2019/>, vlastní zpracování.

Sazba pojistného na sociálním zabezpečení činí 29,2 % z vyměřovacího základu, z toho 28 % připadá na důchodové pojištění a 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti. Procentní sazba nemocenského pojištění, které je dobrovolné a které hradí pouze osoby účastněné na tomto pojištění, činí 2,3 % z vyměřovacího základu.

2.8.3 Zálohy na pojistné

Všechny OSVČ, které mají samostatnou činnost jako hlavní, musejí platit zálohy na pojistné, stejně jako OSVČ, které mají samostatnou činnost jako vedlejší. Jestliže jde o vedlejší činnost a podnikatel dosahuje nízkého zisku, je od placení záloh osvobozen. Pro rok 2018 je rozhodná částka nízkého zisku vyčíslena na 71 950 Kč.

Zálohy na pojistné jsou splatné vždy od prvního do dvacátého dne následujícího měsíce, přičemž dnem úhrady zálohy je den, kdy jsou finanční prostředky připsány na konkrétní bankovní účet. Výše zálohy je stanovena procentní sazbou 29,2 % z měsíčního vyměřovacího základu. Záloha nemůže být nižší než stanovená minimální měsíční záloha, která v roce 2017 pro hlavní činnost byla 2 061 Kč a pro vedlejší činnost byla 825 Kč. V roce 2018 pro hlavní činnost byla minimální záloha stanovena na 2 189 Kč a pro vedlejší činnost na 876 Kč. Zároveň záloha nemůže být vyšší než stanovená maximální měsíční záloha, která v roce 2017 byla 32 975 Kč a 35 016 Kč v roce 2018.

2.8.4 Přehled o příjmech a výdajích

Jednou ze základních povinností OSVČ, která vykonávala samostatnou výdělečnou činnost alespoň po část kalendářního roku, je podat Přehledu o příjmech a výdajích za kalendářní rok příslušné okresní správě sociálního zabezpečení. Termín podání formuláře je do 30. dubna kalendářního roku. Zpracovává-li daňové přiznání daňový poradce a byla-li tato skutečnost oznámena ČSSZ do 30. dubna, nejpozdějším termínem pro podání Přehledu je do 30. června kalendářního roku. Podnikatelé, kteří vykonávají vedlejší činnost, mají povinnost současně s Přehledem podat i doklad potvrzující, že se skutečně jedná o činnost vedlejší, a to nejpozději k 31. květnu.

Je-li úhrn zaplacených záloh na pojistné za rozhodné období vyšší než skutečně vyměřené pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, jedná se o přeplatek na pojistném na důchodovém pojištění. Přehled rovněž plní funkci žádosti o navrácení přeplatku, proto již není nutné podávat speciální žádost. Nemá-li OSVČ nedořešené závazky vůči ČSSZ, případně penále a pokuty, je mu přeplatek vrácen. Pokud je však úhrn zaplacených záloh za rozhodné období nižší než skutečně vyměřené pojistné na důchodové pojištění, jedná se o doplatek, který je nutno uhradit nejpozději do osmi dnů

od podání Přehledu o příjmech a výdajích OSVČ. Penále ve výši 0,05% z dlužné částky pojistného za každý den prodlení plyne OSVČ při nedodržení lhůty splatnosti záloh či doplatku.

2.9 Zdravotní pojištění OSVČ

Veřejné zdravotní pojištění je druhem zákonného pojištění, na jehož základě je plně či částečně hrazena zdravotní péče poskytnutá pojištěnci s cílem zachovat či zlepšit svůj zdravotní stav (*Červinka, 2018, s. 17*). Zdravotní pojištění je zabezpečeno zdravotními pojišťovnami. Kromě Všeobecné zdravotní pojišťovny, působí v České republice ještě šest dalších pojišťoven, a to Česká průmyslová zdravotní pojišťovna, Revírní bratrská pokladna zdravotní pojišťovna, Zdravotní pojišťovna ministerstva vnitra ČR, Zaměstnanecká pojišťovna Škoda, Vojenská zdravotní pojišťovna ČR a Oborová zdravotní pojišťovna zaměstnanců bank, pojišťoven.

Dle zákona je zdravotní pojištění (dále jen „ZP“) povinné pro všechny osoby s trvalým pobytem na území České republiky bez ohledu na státní občanství osoby, a pro osoby, které nemají trvalý pobyt, ale jsou zaměstnány zaměstnavatelem mající sídlo či trvalý pobyt na území České republiky. Osoby, které nehradí zdravotní pojištění, jsou osoby žijící dlouhodobě a nepřetržitě v cizině, osoby, které nemají trvalý pobyt na území ČR a jsou zaměstnány osobami používajícími diplomatických imunit a výhod a nemají sídlo na území ČR a osoby vykonávající nelegální činnost dle § 5 písm. e) bodu 3 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů. Oproti sociálnímu pojištění jsou povinny platit ZP i osoby bez zdanitelného příjmu, čili ekonomicky aktivní osoby, které jsou nezaměstnané a nejsou registrované na úřadu práce.

OSVČ mají vůči zdravotním pojišťovnám povinnost ohlásit do osmi dnů zahájení či ukončení výdělečné činnosti, dále odvádět zálohy na pojistné, nejsou-li osvobozeni od placení daných záloh, do osmi dnů po podání daňového přiznání uhradit doplatek rozdílu mezi zálohami a skutečnou výši pojistného a do jednoho měsíce ode dne, ve kterém měla podat daňové přiznání za předchozí zdaňovací období, předložit vyplněný formulář Přehled o příjmech a výdajích.

2.9.1 Právní předpisy

Nejvýznamnějšími právními předpisy upravující veřejné zdravotní pojišťovny jsou:

- zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů,
- a zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na veřejné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů, kterým je vymezena výše pojistného na všeobecné zdravotní pojištění, způsoby jeho úhrady, penále.

Zákony upravující fungování zdravotních pojišťoven jsou zákon č. 551/1991 Sb., o Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 280/1992 Sb., o resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťovnách. Pro oblast zdravotního pojištění a sociálního zabezpečení hrají také významnou roli nařízení Evropské unie (dále jen „EU“), jedná se o nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, kterými se od 1. května 2010 řídí všechny státy EU.

2.9.2 Vyměřovací základ a sazba zdravotního pojištění

Stejně jako u pojistného na sociální zabezpečení je vyměřovacím základem pro stanovení záloh zdravotního pojištění OSVČ minimálně 50 % příjmů ze samostatné činnosti snížených o výdaje vynaložené na jeho dosažení, zajištění a udržení, jinými slovy se jedná o 50 % základu daně z podnikání neupraveného o nezdanitelné částky. Výše maximálního vyměřovacího základu u zdravotního pojištění OSVČ byla v roce 2013 zrušena, tedy neexistuje žádný maximální vyměřovací základ a pojistné je odváděno ze skutečně dosažitelných příjmů.

Výše ročního minimálního vyměřovacího základu je stanovena dvanáctinásobkem 50 % průměrné měsíční mzdy v národním hospodářství, v roce 2017 tento vyměřovací základ činil 169 392 Kč, v roce 2018 činí 179 874 Kč. Minimální vyměřovací základ zpravidla roste každoročně v důsledku růstu průměrné měsíční mzdy. V případě trvání skutečností uvedených níže po celé rozhodné období (tj. po celý kalendářní měsíc), za který se pojistné platí, daný vyměřovací základ nemusí dodržovat OSVČ:

- která je vedle samostatné činnosti zároveň zaměstnancem a odvádí pojistné ze zaměstnání vyměřené alespoň z minimálního vyměřovacího základu stanoveného pro zaměstnance,
- s těžkým tělesným, mentálním či smyslovým postižením, a zároveň je držitelem průkazu ZTP nebo ZTP/P,
- za kterou pojistné platí stát,
- která celodenně, osobně a řádně pečuje alespoň o jedno dítě do věku sedmi let nebo nejméně o dvě děti do věku patnácti let,
- která dosáhla věku potřebného pro nárok na starobní důchod, avšak nesplňuje další podmínky pro přiznání daného důchodu.

Trvají-li tyto skutečnosti pouze po určitou část roku, minimální vyměřovací základ je snížen o poměrnou část.

Pojistné, které je stanoveno procentní sazbou z dosaženého vyměřovacího základu ve výši 13,5 %, je OSVČ dle zákona povinna odvádět. Jedná se tedy o 6,75 % ze zisku. V případě, že dosažený vyměřovací základ nepřesahuje minimální vyměřovací základ, OSVČ musí odvést pojistné stanovené z minimálního vyměřovacího základu.

2.9.3 Zálohy na pojistné

Zálohy na pojistné jsou splatné od prvního dne kalendářního měsíce, za který se platí, do osmého dne následujícího kalendářního měsíce. Jestliže poslední den splatnosti pojistného připadne na svátek, sobotu či neděli, je posledním dnem lhůty splatnosti nejbližší následující pracovní den. (*Červinka, 2018*).

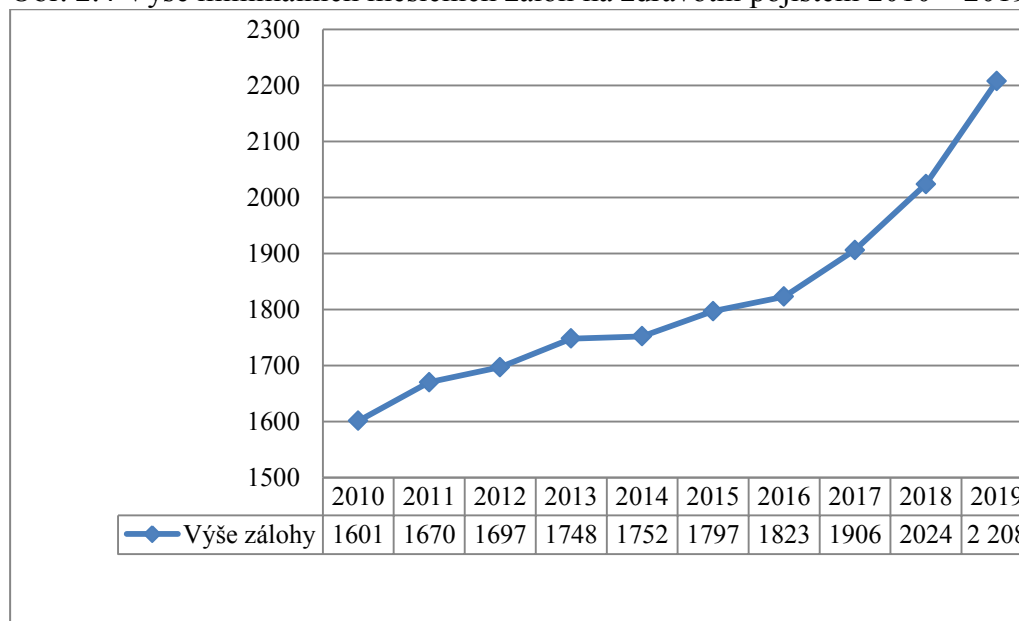
Zálohy na zdravotní pojištění OSVČ jsou vyčísleny ve výši součinu 50% dosaženého vyměřovacího základu a procentní sazby. Je-li výše zálohy stanovena z minimálního vyměřovacího základu, je plátce povinen uhradit minimální výši zálohy. Pro rok 2018 je minimální záloha stanovena ve výši 2 024 Kč. Každoroční růst minimálních záloh, který je důsledkem růstu průměrných měsíčních mezd, je zobrazen na Obr. 2.4. V případě prvního roku podnikání živnostníci platí minimální výši zálohy na pojistné, v dalších letech je nová výše záloh vyměřena z Přehledu příjmů a výdajů.

Doplatek, který vzniká převýšením skutečné výše pojistného nad zálohami, je splatný do osmého dne po dni, ve kterém byl či měl být podán Přehled o příjmech a výdajích OSVČ za kalendářní rok, za který se pojistné platí. Je-li na základě zmíněného přehledu zjištěn **přeplatek**, který je výsledkem vyšších zaplacených záloh oproti skutečné výši pojistného vypočteného z dosažených příjmů, je příslušná zdravotní pojišťovna povinna vrátit daný rozdíl do jednoho měsíce ode dne, kdy byl tento rozdíl zjištěn nebo kdy o vrácení přeplatku požádal plátcce, nemá-li vůči zdravotní pojišťovně jiný splatný závazek.

Živnostníci, kteří vykonávají vedlejší samostatnou výdělečnou činnost, nejsou povinni odvádět minimální měsíční zálohy. Během kalendářního roku neplatí měsíční zálohy vůbec, nebo platí zálohy odpovídající skutečně dosaženému hrubému zisku. Těmito osobami jsou např. studenti, zaměstnanci, penzisté. Dále zálohy na pojistné neplatí osoby, které jsou uznány jako pracovně neschopné či jim byla nařízena karanténa dle zvláštních předpisů.

Obr. 2.4 Výše minimálních měsíčních záloh na zdravotní pojištění 2010 – 2019

Zdroj: vzp.cz. OSVČ – minimální výše záloh [online]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/povinnosti-platcu-metodika/osvc/osvc-minimalni-vyse-zaloh>, vlastní zpracování.

2.9.4 Přehled o příjmech a výdajích

Jednou ročně je prováděn výpočet pojistného a roční zúčtování pojistného na zdravotní pojištění, které je předkládáno na formuláři Přehled o příjmech a výdajích ze samostatné výdělečné činnosti a úhrnu záloh na pojistné zdravotní pojišťovně, u které je plátcce

registrován. Živnostník je povinen podat zmíněný tiskopis, který pro své pojištěnce vydává každá pojišťovna, nejpozději do jednoho měsíce ode dne, ve kterém měl předložit daňové přiznání za tento kalendářní rok, všem zdravotním pojišťovnám, u kterých byl v daném roce pojištěn. Osoby, které nemají povinnosti podat daňové přiznání např. z důvodu nízkých příjmů, musí předložit Přehled nejpozději do 8. dubna daného kalendářního roku.

V případě nepředložení Přehledu nebo opravného Přehledu příslušné pojišťovně, hrozí OSVČ pokuta až do výše 50 000 Kč. Zároveň může zdravotní pojišťovna sama stanovit pravděpodobnou výši pojistného na základě pomůcek a údajů, které si sama opatří nebo je má k dispozici, neodevzdá-li OSVČ Přehled k danému období. (*Červinka, 2018*). Změní-li se některé z údajů uvedených v tiskopise, živnostník je povinen do osmi dnů ode dne zjištění ohlásit tyto změny. Opravný Přehled je podáván v případě dodatečných změn ve výši pojistného.

3 Legislativní úprava a zdanění závislé činnosti

K vzniku pracovněprávních vztahů dochází mezi fyzickými osobami, které v tomto vztahu vystupují jako zaměstnanci, a fyzickými nebo právnickými osobami, které vystupují jako zaměstnavatelé při výkonu závislé práce. Jedná se o vztahy soukromoprávní povahy. Účastníci těchto vztahů zpravidla nemají stejné rovné postavení, což je způsobeno rozdílným ekonomickým postavením a do značné míry závislostí a podřízeností zaměstnance zaměstnavateli. Nejčastější podobou pracovněprávního vztahu je **pracovní poměr**, dále se uzavírají dohody o práci konané mimo pracovní poměr.

V pracovním poměru vystupují dva subjekty, a to zaměstnanec a zaměstnavatel. **Zaměstnanec** (fyzická osoba) je osoba, která je vázána k výkonu závislé práce v základním pracovněprávním vztahu. Výkonem je v této situaci myšleno plnit zadané úkoly a povinnosti, kompenzací za danou práci je poté odměna za práci. **Zaměstnavatel** (právnícká či fyzická osoba) je osoba, pro kterého fyzická osoba zavázala vykonávat závislou práci v základním pracovněprávním vztahu, (Schmied, Tryčl, 2017). Základními povinnostmi zaměstnavatelů je odměňování zaměstnanců za jejich výkony, zaručení rovného zacházení a bezpečných a spravedlivých pracovních podmínek, poskytování odborné přípravy a příležitosti dosáhnout funkčního nebo jiného postupu v zaměstnání.

V pracovněprávních vztazích je zakázána jakákoli diskriminace, tou se rozumí přímá i nepřímá diskriminace, sexuální či jiné obtěžování, pronásledování, navádění k diskriminaci. Za diskriminaci není považováno rozdílné zacházení, vyplývá-li to z povahy pracovních činností a takové zacházení je podstatným a nezbytným požadavkem pro výkon práce. Rovněž za diskriminaci nejsou považována opatření, jejichž účelem je odůvodněno předcházení či vyrovnání nevýhod, které vyplývají z příslušnosti fyzické osoby např. za účelem ochrany mladistvých do 18 let věku nebo žen z důvodu těhotenství a mateřství (*Zákon č. 198/2009 Sb. o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů*).

Dle Schmieda (2013, s. 25) je za závislou práci vždy považována práce, která je vykonávána ve vztahu nadřízenosti zaměstnavatele a podřízenosti zaměstnance, jménem zaměstnavatele, dle nařízení zaměstnavatele a zaměstnanec ji vykonává osobně. V případě naplnění všech uvedených znaků platí, že se jedná o závislou práci, která musí být

vykonávána za mzdu či jinou odměnu za práci, v určité pracovní době a na dohodnutém pracovišti, na náklady a odpovědnost zaměstnavatele.

3.1 Vznik, změny a ukončení pracovního poměru

Nejfrekventovanější smluvní vztah mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem, jehož předmětem je pracovní výkon, je nazýván **pracovní poměr**. Dle platných právních norem České republiky musí být pracovní poměr uzavřen vždy písemnou formou, buďto na dobu neurčitou (vzniká trvalý pracovní poměr) nebo na dobu určitou (po uplynutí této doby pracovní poměr končí). V rámci uzavření pracovního poměru se sjednává také výše pracovního úvazku, kterým je vymezována týdenní délka pracovní doby zaměstnance tzv. plný úvazek. To je základním rozdílem mezi pracovním poměrem a jiným typem pracovněprávních vztahů založených na dohodách o pracích konaných mimo pracovní poměr. Ovšem zaměstnanec si může sjednat i jiný pracovní úvazek než plný, je-li zaměstnavatel ochoten nabídnout i jiné varianty, kterými může být:

- poloviční úvazek – zaměstnanec pracuje např. čtyři hodiny denně po celý pracovní týden, mzda bude vzhledem k této pracovní době nižší, ale zaměstnanec bude mít nárok na poměrnou část dovolené a případných firemních benefitů, budou se na něj vztahovat podobná pravidla v případě pracovní neschopnosti, o tento typ pracovního úvazku nejčastěji žádají těhotné zaměstnankyně či lidé pečující o malé dítě,
- flexibilní pracovní doba – zaměstnanec má možnost sám si určovat začátek a konec pracovní doby dle časových úseků určených zaměstnavatelem,
- tzv. homeoffice – jedná se o práci konanou z domova, záleží na domluvě mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem, zda zaměstnanec bude pracovat všechny pracovní dny v měsíci nebo jen některé,
- stlačený pracovní týden – na základě dohody je klasický pětidenní pracovní týden stlačen do čtyř dnů s tím, že zaměstnanec má volno o den navíc
- konto pracovní doby – kalendářní týden je i zároveň pracovním týdnem zaměstnance, jeho nepřetržitý odpočinek v týdnu, který obvykle připadá na sobotu a neděli, může připadnout na jiné dny.

Dle Schmied (2019, s. 26) je pracovní poměr základním pracovněprávním vztahem. Dalšími pracovněprávními vztahy jsou vztahy vzniklé na základě dohody o provedení práce a

dohody o provedení pracovní činnosti. Dohoda o provedení práce a o pracovní činnosti se vztahuje na práci konanou na základě dohod o výkonu práce v pracovním vztahu, který není pracovním poměrem. Zde není zaměstnavatel povinen rozvrhnout pracovní dobu zaměstnance. Zároveň se na ně nevztahují ustanovení o dovolené, odstupném, překážkách v práci na straně zaměstnance, cestovní náhrady nebo převedení na jinou práci, výpovědní lhůta u těchto dohod je pouze patnáctidenní. Dohoda o pracovní činnosti je zpravidla uzavírána se zaměstnanci, kteří jsou příležitostnými brigádníky (např. sezónní brigáda u bazénu). Dohoda o provedení práce se uzavírá u pracovních činností jednorázového charakteru.

3.1.1 Vznik pracovního poměru

Pracovní poměr vzniká ke dni uzavření **pracovní smlouvy** mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem. Kromě základních údajů o zaměstnanci a zaměstnavateli musí pracovní smlouva vždy obsahovat druh práce, den nástupu do práce a místo výkonu práce. Tyto náležitosti jsou povinné, v případě absence některého z těchto údajů je pracovní smlouva neplatná. Náležitosti jako výše platu či mzdy, doba dovolené, konkrétní pracovní činnost a jiné musejí být nejpozději do měsíce doplněny do pracovní smlouvy. Obě strany se mohou dohodnout na dalších podmínkách, např. délka zkušební doby, flexibilní pracovní dobu, služební auto a jiné, které rovněž musejí být zahrnuty do smlouvy.

Současně musí být smlouva uzavřena písemně, a to minimálně ve dvou vyhotoveních. Pracovní smlouva může vzniknout i ústní dohodou, tzn., není sepsána písemně, avšak zaměstnavatel se vystavuje vysoké pokutě od inspektorátu práce. Zaměstnavatel má právo odstoupit od smlouvy v případě, že se zaměstnanec nedostaví ve sjednaný den do zaměstnání, aniž by mu v tom bránila překážka v práci, nebo o této překážce zaměstnavatel do týdne nedozví.

Od okamžiku podepsání smlouvy obou stran, je zaměstnavatel vázán přidělovat zaměstnanci práci dle sepsané pracovní smlouvy, platit mu odpovídající mzdu za odvedenou práci, vytvářet dostatečně bezpečné pracovní podmínky pro plnění uložených pracovních povinností. Zaměstnanec se zavazuje dle pokynů zaměstnavatele vykonávat práci osobně a dle smlouvy ve sjednané pracovní době, plnit své povinnosti plynoucí z pracovního poměru. Nedošlo-li ke sjednání doby trvání pracovního poměru, byla smlouva uzavřena na dobu

neurčitou. Smlouvu na dobu určitou je možné uzavřít nejdéle na tři roky, lze ji po uplynutí doby prodloužit.

Druhý, méně častý, způsob vzniku pracovního poměru je **jmenování** do funkce. Jedná se o jednostranný akt, kterým oprávněná osoba stanovuje jmenovanou osobu do určité (vedoucí) funkce, přičemž tento okruh vedoucích zaměstnanců je poměrně omezen. Zároveň však s pravomocí či oprávněním k výkonu získává jmenovaný zaměstnanec i velkou dávku odpovědnosti. Obecně lze konstatovat, že založení pracovního poměru jmenováním je možné především v oblasti veřejné správy a služeb ve státních podnicích.

3.1.2 Změny pracovního poměru

Obsah pracovní smlouvy lze změnit v případě, dojde-li k dohodě na změně mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem, přičemž změnu je nutné dohodnout a zahrnout ji písemně do smlouvy. Nejfrekventovanější změnou pracovních podmínek je změna sjednaného druhu práce, ovšem dojde-li k této skutečnosti, je povinností zaměstnavatele důvod převezení na jinou práci a dobu, po kterou převezení bude trvat, se zaměstnancem předem projednat. Zaměstnavatel má povinnost přeradit zaměstnance na jinou práci, jestliže:

- zaměstnanec ztratí způsobilost konat dosavadní práci na základě lékařského posudku,
- koná-li těhotná žena nebo kojící matka práci, kterou konat nesmí,
- je-li to pravomocné rozhodnutí soudu nebo správního úřadu a jiné.

Na jinou práci, i bez souhlasu zaměstnance, ho může zaměstnavatel převést, pokud:

- zaměstnanec je stíhán za trestný čin spáchaný v souvislosti s vykonávanou prací,
- zaměstnanec nemá dlouhodobě dobré pracovní výsledky a byl k jejich nápravě v posledním roce vyzván,
- zaměstnanec závažně poruší pracovní kázeň,
- jde-li o odvrácení živelné pohromy nebo hrozící nehody.

3.1.3 Ukončení pracovního poměru

K ukončení pracovního poměru mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem může jen způsoby a v případech uvedených v zákoníku práce, buďto jednostranným nebo

oboustranným právním úkonem, nebo na základě určité události. Nejčastěji je pracovní poměr ukončen výpovědí nebo dohodou, ovšem může skončit také na základě okamžitého zrušení, zrušení ve zkušební době, uplynutím sjednané doby nebo smrtí zaměstnance.

Výpověď, kterou může podat zaměstnanec i zaměstnavatel, je jednostranný právní akt, jehož podstatou je skončení pracovního poměru mezi dvěma subjekty. Musí být vyhotovena v písemné formě a doručena druhé smluvní straně, jinak je považována za neplatnou. Zaměstnanec má právo podat výpověď z jakéhokoli důvodu, kdežto zaměstnavatel může udělit výpověď pouze mimo ochrannou dobu (těhotenství, mateřská dovolená) a jen ze zákonem uznaných důvodů (opakované porušení pracovní kázně). Nepřevzetí výpovědi může být taktéž považováno za porušení pracovní kázně. Výpovědní doba trvá minimálně dva měsíce.

Jestliže se smluvní strany dohodnou na rozvázání pracovního poměru, je považován za ukončený sjednaným dnem. Rovněž musí být tato **dohoda** uzavřena písemně, musí být vyhotovena alespoň jednou pro každou smluvní stranu a požaduje-li to zaměstnanec, musí v ní být uvedeny důvody rozvázání pracovního poměru. Uvedení důvodů je vhodné i v případě, kdy např. vzniká nárok na odstupné, které se zpravidla vyplácí po ukončení pracovního poměru v nejbližším výplatním termínu určeném pro výplaty mzdy.

K **okamžitému zrušení** pracovního poměru dochází zřídka, je-li ovšem zaměstnanec např. odsouzen za úmyslný trestný čin na dobu delší než jeden rok nebo zvlášť hrubě poruší pracovní kázeň, může zaměstnavatel pracovní poměr ukončit hned. Zaměstnanec může skončit pouze tehdy, nedostane-li mzdu nebo plat do patnácti dnů od data splatnosti či na základě lékařského posudku nemůže vykonávat danou práci kvůli ohrožení na jeho zdraví a zaměstnavatel mu neumožní přejít na jinou práci.

Délka **zkušební doby**, která nesmí být delší než 3 měsíce po sobě jdoucích ode dne vzniku pracovního poměru (6 měsíců po sobě jdoucích ode dne vzniku pracovního poměru u vedoucího zaměstnance), se sjednává a zaznamenává při sepisování pracovní smlouvy.⁴ Zkušební doba slouží především k tomu, aby si zaměstnavatel prověřil pracovní schopnosti

---

⁴ BUSINESS CENTER. *Zákoník práce* [online]. [29.01.2019]. Dostupné z: <https://business.center.cz/business/pravo/zakony/zakonik-prace/cast2h2.aspx>

zaměstnance, a v případě nespokojenosti může být pracovní poměr snadno ukončen. Ze stejných důvodů je zkušební doba výhodná a přínosná i pro zaměstnance. Během zkušební doby mohou obě strany ukončit pracovní poměr bez udání důvodu.

V případě pracovních smluv uzavřených na dobu určitou mohou být pracovní poměry **ukončeny uplynutím** této doby, a to i v případech těhotných zaměstnankyň nebo dlouhodobě nemocných zaměstnanců. Neprodlouží-li se pracovní smlouva, pak lhůta trvání pracovního poměru je uvedena v pracovní smlouvě, tudíž není nutné učinit žádné speciální administrativní kroky.

3.2 Odměňování zaměstnanců

Za vykonanou práci náleží všem zaměstnancům odměna, ať už se jedná o mzdu, plat či odměnu z dohody. Výše odměny závisí na složitosti, namáhavosti a odpovědnosti práce, dále podle pracovní výkonnosti, obtížnosti pracovních podmínek a dosahovaných výsledků. Složitost, namáhavost a odpovědnost je posuzována dle praktických znalostí a dovedností (a také vzdělání), které jsou potřebné pro vykonání dané práce. Je nutné brát v úvahu, jak složitá je pracovní činnost, jak velká je míra odpovědnosti za škody, bezpečnost a zdraví. Zaměstnavatelé jsou povinni respektovat pravidlo, že za stejnou práci a za práci stejné hodnoty náleží zaměstnancům stejná odměna. Stejnou prací se rozumí práce srovnatelné či stejné složitosti, namáhavosti a odpovědnosti, je konána ve srovnatelných nebo stejných pracovních podmínkách, při srovnatelné či stejné pracovní výkonnosti a pracovních výsledcích.

3.2.1 Mzda

Mzdou se rozumí peněžité plnění a plnění peněžité hodnoty poskytované zaměstnavatelem zaměstnanci za vykonanou pracovní činnost. Sjednává se v pracovní smlouvě nebo je zaměstnavatelem stanovena dle vnitřního předpisu popř. mzdovým výměrem. Mzda je další náležitostí, která v pracovní smlouvě nemůže chybět. Neobsahuje-li smlouva údaje jako jsou způsob odměňování, místo a termín výplaty mzdy, je povinností zaměstnavatele vydat zaměstnanci v den nástupu do práce písemný mzdový výměr.

Šubrt (2018, s. 39) člení funkce mezd na:

- *funkci stimulační – mzda je nástrojem motivace a zájmu zaměstnanců při plnění pracovních výkonů a cílů zaměstnavatele,*
- *funkci regulační – projevuje se na trhu práce, výše mezd vytváří konkurenci na trhu a projevuje se alokováním zájemců o práci ke konkrétním zaměstnavatelům,*
- *funkci alimentační – mzda je základním zdrojem obživy zaměstnanců, to je základním důvodem jejich vstupu do zaměstnání,*
- *funkci diferenciační – mzda musí být diferencována dle složitosti, namáhavosti a odpovědnosti, dle obtížnosti pracovních podmínek, dle výkonnosti a pracovních výsledků,*
- *funkce kompenzační – mzda kompenzuje určité nevýhody při výkonu práce.*

Výše mzdy je závislá způsobu odměňování, který je stanoven zaměstnavatelem, tedy na mzdové sazbě, odpracovanou dobu a pracovní výkon zaměstnance. Nejznámější formy mezd jsou mzda **časová**, a to buď hodinová, kde je výše mzdy vyčíslena jako součin stanoveným hodinovým tarifem a počtem odpracovaných hodin, nebo měsíční, přičemž má zaměstnanec stanovenou výši mzdy za kalendářní měsíc. Další známou formou mzdy je mzda **úkolová**. Její výše je závislá na splnění daného pracovního úkolu, a to dle norem spotřeby práce, určeného množství nebo požadovaného tempa. Mzda, která je stanovena jako určité procento z objemu tržeb nebo hodnoty realizovaných obchodních případů, se nazývá jako **podílová**. **Smíšená** mzda je potom kombinace těchto forem.

Mzda či jiná odměna za vykonanou práci nesmí být nižší než **minimální mzda**, kterou představuje nejnižší přípustnou úroveň odměny za pracovní výkon v pracovněprávním vztahu, bez ohledu na její složitost či namáhavost. Pro tento účel do mzdy není zahrnován příjem za práci v noci, přesčas, v sobotu a neděli, v den státního svátku či ve ztíženém pracovním prostředí. V roce 2019 došlo ke vzrůstu minimální mzdy o 1 150 Kč, činí tedy 13 350 Kč. Je-li příjem za odpracovaný výkon nižší než výše minimální mzdy, musí zaměstnavatel zaměstnanci doplatit rozdíl mezi tímto příjmem a minimální mzdou.

Dosažená mzda a příplatek nejméně ve výši 10 % průměrného výdělku náleží zaměstnanci za práci v sobotu a neděli, je-li pracovní týden zaměstnance od pondělí do pátku. 10 % průměrného výdělku náleží zaměstnanci také za práci v noci a práci ve ztíženém

pracovním prostředí, nedohodnou-li se smluvní strany jinak. Za práci přesčas přísluší zaměstnanci jednak dosažená mzda a také příplatek ve výši 25 % průměrného výdělku, jestliže se strany nedohodli na čerpání náhradního volna.

Plat taktéž představuje peněžité plnění pro zaměstnance za vykonanou práci. Od mzdy se liší pouze tím, že plat vyplácí zaměstnavatelé, jako jsou stát, státní fondy, územní samosprávné celky, školské právnické osoby zřízeny Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, příspěvkové organizace, veřejné neziskové ústavní zdravotnické zařízení. Součástí platů mohou být taky příplatky za noční práci (20 % průměrného hodinového výdělku), osobní příplatek, příplatky za vedení, příplatky za práci v sobotu a neděli a jiné. V platovém výměru, který zaměstnavatel vydá v den nástupu zaměstnance do práce, jsou uvedeny údaje jako platová třída a stupeň, do nichž je zaměstnanec zařazen, výše platového tarifu a termín a místo výplaty, nebyly-li tyto údaje součástí pracovní smlouvy.

3.3 Náhrada výdajů v souvislosti s výkonem práce

Jednou z povinností zaměstnavatele je také poskytnout zaměstnanci náhradu veškerých výdajů, které mu vzniknou v souvislosti s výkonem práce, v daném rozsahu a za daných podmínek. Výčet všech těchto výdajů je uveden v § 151 zákoníku práce, nejběžnější jsou cestovní výdaje. Cestovním výdajům, za které je zaměstnanci poskytována cestovní náhrada, se dle § 152 rozumí především výdaje vzniklé při pracovní cestě, cestě mimo pravidelné pracoviště, přeložení, výkonu práce v zahraničí nebo dočasné přidělení.

Pracovní cestou se rozumí vyslání zaměstnance zaměstnavatelem k výkonu práce mimo obvyklé pracoviště, které je časově omezeno. Je-li zaměstnanec poslán na pracovní cestu, je povinností zaměstnavatele poskytnout náhradu jízdních výdajů, výdajů za ubytování a stravování a jiných nutných výdajů. Na pracovní cestě přísluší zaměstnanci náhrada prokázaných jízdních výdajů. Pokud zaměstnanec neprokáže cenu pohonné hmoty dokladem z čerpací stanice, náhrada se musí počítat z průměrné ceny pohonných hmot stanovené vyhláškou Ministerstva práce a sociálních věcí. Pro letošní rok byla tato průměrná cena stanovena na 33,10 Kč/l.

Dále zaměstnanci náleží náhrada prokázaných výdajů za ubytování, stravné a nutných vedlejších výdajů. Zaměstnavatelé poskytují stravné ve výši, která by měla odpovídat

předepsanému intervalu, tzn., stravné nemůže být nižší než jeho minimální předepsaná částka, ale ani vyšší než jeho maximální předepsaná částka. V roce 2018 byla výše minimálního stravného vyčíslena na:

- 78 Kč až 93 Kč, trvá-li pracovní cesta 5 až 12 hodin,
- 119 Kč až 143 Kč, trvá-li pracovní cesta 12 až 18 hodin,
- 186 Kč až 223 Kč, trvá-li pracovní cesta déle než 18 hodin.

Pro rok 2019 byly limity pro minimální výši stravného zvýšena na:

- 82 Kč až 97 Kč, trvá-li pracovní cesta 5 až 12 hodin,
- 124 Kč až 150 Kč, trvá-li pracovní cesta 12 až 18 hodin,
- 195 Kč až 233 Kč, trvá-li pracovní cesta déle než 18 hodin (*Pfeilerová, 2019*).

3.4 Daňové zatížení zaměstnanců

Zdanění příjmů zaměstnanců, tj. fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků je upraveno zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. Aby bylo možné stanovit daňové zatížení zaměstnance, je třeba rozlišit příjmy, které jsou předmětem daně, příjmy, které nejsou předmětem daně nebo jsou od daně osvobozeny. Typickým příjmem zaměstnance je mzda ze současného pracovněprávního vztahu. Příjmy, které nejsou předmětem daně, mohou být náhrady cestovních výdajů do výše stanovené zvláštním právním předpisem, hodnota osobních ochranných pracovních oděvů a obuvi, pracovních prostředků, mycích a dezinfekčních prostředků a jiné.

Základem daně z příjmů fyzických osob jsou příjmy ze závislé činnosti nebo funkční požitky. Tento dílčí základ daně upraven dle § 6 ZDP je násoben koeficientem 1,34, tzn. dílčí základ daně je navýšen o zdravotní a sociální pojištění zaměstnance, které je hrazeno zaměstnavatelem a činí 34 %. Součin dílčího základu daně a koeficientu 1,34 je také nazýván jako tzv. superhrubá mzda, která musí být pro potřeby vyměření zálohové daně zaokrouhlena na celé stokoruny nahoru, při ročním výpočtu se zaokrouhluje na celé stokoruny dolů.

Nezdanitelné části základu daně snižují celoroční daňový základ v ročním zúčtování u zaměstnavatele oprávněného k ročnímu zúčtování v daňovém přiznání, splní-li poplatník

podmínky pro jejich uplatnění. Souhrn všech těchto položek je uveden v § 15 ZDP. Výpis nejčastějších položek snižující základ daně je uveden v kapitole 2.7.

Slevy na dani jsou uplatněny tak, že konkrétní slevy jsou odečteny od vyměřené daně. Poplatník prokazuje nárok na uplatnění slev dle § 35ba ZDP u plátce daně (zaměstnavatele) podepsáním prohlášení k dani. Výčet slev dle zmíněného paragrafu je uveden v kapitole 2.7.1. v Tab. 2.1. **Daňové zvýhodnění na vyživované dítě** lze uplatnit jako další sleva na dani, případně jako daňový bonus. Vyživovaným dítětem se rozumí každé nezletilé dítě a dítě do věku 26 let, které nepobírá invalidní důchod III. stupně a současně studuje. Je-li dítě držitelem průkazu ZTP/P, částka je zvyšována na dvojnásobek. Konkrétní výše daňového zvýhodnění je uvedena v kapitole 2.7.1. v Tab. 2.2.

Čistou mzdou se rozumí hrubá mzda snižená o zálohu daň, pojistné na sociální a zdravotní pojištění a případné srážky ze mzdy. Níže v Tab. 3.1 je znázorněn výpočet měsíční zálohy na dani. Rozdíl mezi měsíčním a celoročním výpočtem je především v zaokrouhlování, dále v ročním zúčtování je možné si uplatnit slevu na manželku.

Tab. 3.1 Výpočet zálohy na dani a čisté mzdy

	Hrubá měsíční mzda
+	Pojistné na SZ a ZP 34 %
=	Dílčí základ daně dle § 6 (superhrubá mzda)
	Zaokrouhlený základ daně na stokoruny nahoru
.	Daňová sazba 15 %
=	Záloha na daň před uplatněním slevy
–	Sleva na poplatníka 2 070 Kč, příp. jiné slevy
=	Záloha na dani po uplatnění slevy
–	Daňové zvýhodnění na vyživované dítě
=	Záloha na dani (Daňový bonus)

Zdroj: zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, *vlastní zpracování*.

3.5 Zdravotní pojištění a pojištění na sociální zabezpečení

Každý zaměstnanec má povinnost odvádět pojistné na zdravotní pojištění v případě, plynou-li mu příjmy ze závislé činnosti. V celkové výši činí pojistné 13,5 % z vyměřovacího základu, které je odvedeno zaměstnavatelem příslušné zdravotní pojišťovně, ovšem 9 % je

zaměstnavatel povinen hradit za zaměstnance a zbylých 4,5 % je zpravidla strhnuto zaměstnanci ze mzdy. Vyměřovacím základem se rozumí úhrn příjmů ze závislé činnosti, který je předmětem daně z příjmů fyzických osob dle ZDP a tyto příjmy nejsou od zdanění osvobozeny. V roce 2015 došlo ke zrušení maximálního vyměřovacího základu pro pojistné na zdravotní pojištění, ale minimální vyměřovací základ je stanoven jako minimální mzda platná v měsíci, za který se odvádí pojistné.

Dle zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění je zaměstnavatel povinen odvádět část pojistného za své zaměstnance dnem nástupu do zaměstnání a tato povinnost zaniká dnem ukončení pracovního poměru. V případě zaměstnanců, konajících práci mimo pracovní poměr, je pojistné hrazeno, přesáhne-li měsíční příjem částku 10 000 Kč u dohod o provedení práce a 2 500 Kč u dohod o pracovní činnosti.

Pojistné na sociální zabezpečení zaměstnanců představuje další položku, které je zaměstnancům pravidelně strhávána z jejich mzdy. Zaměstnavatel odvádí za své zaměstnance pojistné ve výši 25 % z vyměřovacího základu, a to konkrétně 21,5 % na důchodové pojištění, 2,3 % na nemocenské pojištění a 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti. Vyměřovací základ je stejný jako u pojistného na zdravotní pojištění, jedná se tedy o úhrn příjmů plynoucích ze závislé činnosti, které podléhají zdanění v České republice. Na rozdíl od zdravotního pojištění, zde je stanoven maximální vyměřovací základ, který pro rok 2019 činí 1 569 552 Kč. Sazba pojistného na sociální zabezpečení zaměstnance je 6,5 % z jeho hrubé mzdy.

Odvody na sociální pojištění jsou vybírány každý měsíc Českou správou sociálního zabezpečení (dále jen „ČSSZ“). Finanční prostředky, jež okresní správa dle zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, vybere, jsou příjmem státního rozpočtu. Cílem odvodů na nemocenské pojištění je finančně zabezpečit ekonomicky aktivní občany v okamžiku krátkodobé ztráty výdělku z důvodu nemoci, těhotenství či mateřství.

3.6 Pracovní doba, doba odpočinku a dovolená

Pracovní doba je doba, v níž je zaměstnanec povinen pro zaměstnavatele vykonávat práci nebo připraven k výkonu práce dle požadavků a instrukcí zaměstnavatele. Základní

délka pracovní doby je stanovena na 40 hodin týdně, zpravidla bývá rozvržena do pětidenního pracovního týdne. Zaměstnavatel je ten, kdo má na starosti rozvržení pracovní doby, začátek a konec směn, avšak musí dbát na to, aby rozvržení pracovní doby nebylo v rozporu se stanoviskem bezpečné a zdraví neohrožující práce. Týdenní pracovní doba zaměstnanců pracujících v náročnějších oborech je zákoníkem práce stanovena na 37,5 hodin, tento rozsah hodin se dále týká třísměnného nebo nepřetržitého pracovního režimu.

Pojem směna je nutné odlišit od pojmu pracovní doba. Směnou se rozumí část týdenní pracovní doby, kterou je zaměstnanec povinen odpracovat na základě rozvrhu směn, které byly předem určeny zaměstnavatelem. Práce přesčas do směny není zahrnována. Maximální délka denní směny by neměla přesahovat 12 hodin, u mladistvých 8 hodin.

V rámci pracovní doby má každý zaměstnanec nárok na přestávku v práci na jídlo a oddech, ovšem způsob čerpání přestávky je stanovena zaměstnavatelem s ohledem na provoz firmy. Dle zákona musí být přestávka čerpána nejpozději po 6 hodinách nepřetržité práce a trvat alespoň 30 minut, u mladistvých nejpozději po 4,5 hodinách nepřetržité práce. Tyto přestávky nejsou započteny do pracovní doby, tudíž zaměstnancům za tento čas nenáleží mzda. Má-li zaměstnanec nárok na čerpání bezpečnostní přestávky, která je poskytována zaměstnancům dle zvláštního právního předpisu, je započtena do pracovní doby.

Dobou odpočinku se rozumí nepřetržitý odpočinek. Dle zákoníku práce je rozlišován nepřetržitý odpočinek mezi dvěma směnami, dny pracovního klidu a nepřetržitý odpočinek v týdnu. Povinností zaměstnavatele je zajistit zaměstnanci alespoň 11 hodin nepřetržitého odpočinku mezi směnami. Ve dnech pracovního klidu, tj. svátky a dny, na které zaměstnanci přísluší nepřetržitý odpočinek v týdnu, zaměstnavatel nesmí nařídít práci, pouze ve výjimečných situacích jako např. práce v dopravě, práce nutné na uspokojení životních, zdravotních a jiných potřeb obyvatel.

Nárok na dovolenou náleží každému zaměstnanci za nepřetržitý pracovní poměr. Dovolená je rozlišována na dovolenou za kalendářní rok či její poměrnou část, dovolená za odpracované dny a dodatková dovolená. Dovolená za kalendářní rok (nebo část roku), která je nejobvyklejším druhem dovolené, náleží každému pracovníkovi v případě, že odpracoval alespoň 60 dnů v kalendářním roce nebo nepřetržitého trvání pracovního poměru u stejného zaměstnavatele po celý kalendářní rok. Dle zákoníku práce je výměra

dovolené stanovena na čtyři týdny, ovšem někteří zaměstnavatelé nabízejí týden dovolené navíc jako zaměstnanecký benefit. Výjimkou jsou zaměstnanci státních orgánů, kterým přísluší pět týdnů dovolené a pedagogičtí pracovníci, kterým náleží až osm týdnů dovolené.

Podmínkou pro vznik nároku na dovolenou za odpracované dny je odpracování alespoň 21 dnů v kalendářním roce. To se týká zaměstnanců, kteří nesplnili podmínku pro vznik nároku na dovolenou za kalendářní rok. V případě splnění této podmínky, náleží zaměstnanci jedna dvanáctina dovolené za rok. Dodatková dovolená je poskytována zaměstnancům, jejichž práce zahrnuje práci pod zemí při těžbě nerostů či při ražení tunelů a štol a zaměstnancům, jejichž výkon práce je považován za zvlášť obtížný.

Stanovení doby čerpání je v kompetenci zaměstnavatele, který je povinen vypracovat písemný rozvrh čerpání dovolené tak, aby dovolená mohla být čerpána vcelku (nebo alespoň dva týdny nepřetržitě) do konce kalendářního roku, ve kterém vznikl nárok na dovolenou. Za dobu čerpání dovolené zaměstnanci náleží náhrada mzdy nebo plat ve výši průměrného výdělku, který je splatný v obvyklých termínech pro výplatu mzdy či platu. Náhradu mzdy není možné poskytnout za nevyčerpanou dodatkovou dovolenou, tato dovolená musí být vždy přednostně vyčerpana.

4 Praktická aplikace daňového a odvodového zatížení v podmínkách České republiky

Na začátku své pracovní kariéry si každý podkládá otázku, zda by pro něj bylo lepší být zaměstnancem nebo podnikat na své jméno a vlastní náklady. Obě možnosti mají své výhody i nevýhody, proto je důležité si na začátku stanovit své preference, příp. co je člověk ochoten podstoupit či obětovat. Jeden z nejvýznamnějších faktorů, který ovlivňuje rozhodnutí mezi vykonáváním závislé či nezávislé činnosti, je daňové a odvodové zatížení dané činnosti, kdy se odvodovému zatížení rozumí odvody na sociální zabezpečení a na veřejné zdravotní pojištění, neboť ovlivňují výši čistého příjmu.

Kromě daňových faktorů hrají významnou roli i nedaňové faktory, které obvykle nejdou vyjádřit penězi či jiným kvantitativním měřítkem, přesto jsou velmi důležité na zvážení, a každý člověk stojící před tímto rozhodnutím by měl tyto faktory zohlednit. OSVČ je svým vlastním pánem, nikomu se nepodřizuje a není na nikom závislá, o své práci, pracovních podmínkách a pracovních příležitostech si rozhoduje a určuje sama. Na druhou stranu nese odpovědnost za své podnikání (v případě neúspěchu či bankrotu může přijít o své živobytí a svůj majetek, navíc může dojít k poškození jeho jména), přichází o výhody a jistoty plynoucí zaměstnancům z pracovního poměru, jedná se např. o nárok na 4týdenní placenou dovolenou, v případě pracovní neschopnosti o nárok na nemocenskou a nárok na mateřskou dovolenou, v případě skončení pracovního poměru o ochranu výpovědní lhůtou a další.

V následujících třech podkapitolách praktické části práce jsou aplikovány poznatky z teoretické části s cílem srovnat daňové a odvodové zatížení poplatníka vykonávajícího činnost nezávislou, závislou a jejich vzájemná komparace.

4.1 Daňové a odvodové zatížení OSVČ

Na rozdíl od zaměstnanců, OSVČ nemají pravidelnou měsíční mzdu, ale jejich příjmy jsou závislé na jejich odběratelích, resp. na vystavených fakturách, které jsou placeny jejich zákazníky. Příjem OSVČ je tedy tvořen těmito platbami. Povinností těchto subjektů je jednak jednou ročně vyměřit svou daňovou povinnost a dle její výše pravidelně platit zálohy na daň z příjmu, a také jednou ročně spočítat výši odvodů na povinné sociální zabezpečení a zdravotní pojištění a rovněž platit pravidelné měsíční zálohy.

Každá OSVČ je povinná podávat daňové přiznání, v němž je vyměřena celková výše daňové povinnosti poplatníka. Značně důležitá je pro každou OSVČ příloha č. 1 daného dokumentu, neboť zde si poplatník volí, zda si uplatní skutečné výdaje či výdaje paušálem a případně jejich výši viz kapitola 2.5. Na základě této přílohy je poplatníkovi stanoven daňový základ, který je dále upraven o případné nezdanitelné části základu daně a odčitatelné položky. Konečný základ daně je zaokrouhlen na celé stokoruny dolů a vynásoben 15% daňovou sazbou. Vyměřená daň je snížena o slevy na dani a daňové zvýhodnění, a v případě vzniku doplatku je poplatník povinen danou částku uhradit. Vzniklý přeplatek je poplatníkovi vrácen. Z výsledné daňové povinnosti jsou rovněž vyměřeny zálohy na daň na následující zdaňovací období poplatníka viz kapitola 2.7.2.

Před samotnou analýzou daňového a odvodového zatížení podnikatele je nutné stanovit určité předpoklady pro zjednodušení, které umožní komparaci jednotlivých situací:

1. OSVČ vykonává nezávislou činnost v oboru vázaných činností na základě živnostenského oprávnění a její příjmy plynou pouze z této činnosti podle § 7 ZDP. OSVČ vykonává tuto činnost jako svou hlavní činnost. Její příjem bude stanoven jako hrubý roční příjem a základ daně je stanoven jako rozdíl hrubých ročních příjmů a výdajů na jejich dosažení, zajištění a udržení. Nikoho dalšího nezaměstnává.
2. V minulém roce, tj. v roce 2018 dosahoval jeho vyměřovací základ minimálnímu vyměřovacímu základu pro odvod povinného pojistného. V rámci modelového příkladu si OSVČ nebude hradit nemocenskou, z toho důvodu, že si nemocenské pojištění k 31. 12. 2018 platilo pouze 9 %⁵ OSVČ, tzn. obvyklá je situace, kdy si podnikatelé neplatí nemocenské pojištění.
3. Také je nutné stanovit další odpočty a slevy na dani, které si podnikatel bude moct uplatnit, tyto odpočty hrají významnou roli při stanovení daňové povinnosti poplatníka, především pro poplatníky s nízkým ročním příjmem. V rámci modelového příkladu budou oba podnikatelé uplatňovat základní slevu na poplatníka, budou uplatňovat daňové zvýhodnění na 2 děti, kdy 1. dítě (15 let) navštěvuje základní školu a 2. dítě (20 let) v 10/18 ukončil studium na vysoké škole a začal pracovat. Na rozdíl od OSVČ 1, si

---

⁵ ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. *Přehled vybraných statistických a ekonomických ukazatelů* [online]. Dostupné z: https://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/43D6771E-1D6C-4E02-83AA-BEE628418B73/0/Ukazatele_prosinec2018.pdf

OSVČ 2 platil životní pojištění 12 301 Kč, během roku 2018 byl jednou darovat krev, úroky z hypotečního úvěru činili 32 730 Kč.

4. Zálohy na daň z příjmu OSVČ neplatili, neboť v minulém roce jejich daňová povinnost nedosahovala 30 tis. Kč. Co se týče záloh na odvodové povinnosti, obě OSVČ hradili během roku 2018 minimální zálohy na veřejné zdravotní pojištění a sociální zabezpečení.
5. Příjmy, nezdanitelné části základu daně, slevy na dani a daňová zvýhodnění, odvody na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění a další hodnoty jsou na roční bázi. Příjmy OSVČ činí celkem 996 720 Kč.

4.1.1 Výpočet daňového a odvodového zatížení OSVČ 1

Obsahem této kapitoly je výpočet čistého příjmu OSVČ a stanovení povinných odvodů. Výpočty budou rozděleny z hlediska toho, zda OSVČ bude uplatňovat skutečné výdaje vynaložené na zajištění a udržení zdanitelných příjmů nebo výdaje paušálem ve výši 60 % z příjmu, neboť OSVČ podniká v oboru účetních poradců a vedení účetnictví, a tento typ činnosti spadá dle přílohy č. 2 živnostenského zákona mezi živnosti vázané, u kterého je nutná odborná způsobilost.

Příjmy podnikatele OSVČ 1 ze samostatné činnosti činili v roce 2018 celkem 996 720 Kč. Skutečné výdaje vynaložené na zajištění a udržení příjmů byly ve výši 524 035 Kč. Kromě základní slevy na poplatníka, podnikatel uplatňuje pouze daňové zvýhodnění na své 2 děti.

Co se týče povinných odvodů na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění, v roce 2018 platil podnikatel minimální zálohy, konkrétně 2 189 Kč na SZ a 2 024 Kč na ZP měsíčně. Celkem tedy odvedl 26 268 Kč na SP a 24 288 Kč za rok. Podnikatel odváděl minimální zálohy, neboť jeho vyměřovací základ jak pro SP, tak pro ZP v roce 2017 byl nižší než určený minimální vyměřovací základ, jak je již uvedeno výše.

Tab. 4.1 Výpočet daňové povinnosti podnikající fyzické osoby (v Kč)

Postup výpočtu			
		Paušální výdaje (60 %)	Skutečné výdaje
+	Příjmy ze samostatné činnosti dle § 7 ZDP	996 720	996 720
–	Skutečné nebo paušální výdaje	598 032	524 035
=	Základ daně	398 688	472 685
–	Nezdanitelné části základu daně dle § 15 ZDP	0	0
=	Upravený základ daně (po zaokrouhlení)	398 6 00	427 600
·	Sazba daně 15 %	0,15	0,15
=	Vypočtená daňová povinnost	59 790	70 890
–	Slevy na dani dle § 35 ZDP	24 840	24 840
=	Daň po slevách	34 950	46 050
–	Daňové zvýhodnění na dítě	31 374	31 374
=	Daňová povinnost	3 576	14 676

Zdroj: vlastní zpracování

Jak již bylo v teoretické části zmíněno, zhruba polovina podnikajících osob v České republice využívá možnosti uplatňování výdajů paušálem, neboť je to pro ně výhodnější varianta. I zde, na demonstrovaném příkladu v Tab. 4.1 je viditelné, která z variant je pro podnikatele výhodnější. Daňového bonusu sice nedosáhl, každopádně při uplatnění paušálních výdajů je jeho daňová povinnost o 76 % nižší než při uplatnění skutečných výdajů. V tomto případě je tedy logickým doporučením, že by měl podnikatel zvolit paušální výdaje.

Níže uvedená Tab. 4.2 znázorňuje výpočet odvodů na okresní správu sociálního zabezpečení a zdravotní pojišťovnu. Při uplatnění paušálních výdajů je základ daně nižší než při uplatnění skutečných výdajů, z toho vyplývá, že bude i vyměřovací základ daně pro výpočet odvodů nižší. Z níže uvedené tabulky je patrné, že uplatnění skutečných výdajů je pro podnikatelku z hlediska odvodů velice nevýhodné. Dále je taktéž patrné, že zálohy na SZ a ZP pro rok 2019 budou podstatně vyšší než v předchozím roce už jen proto, že doplatek na SZ činí více než jednou tolik co zálohy. Zvolí-li OSVČ uplatnění paušálních výdajů, budou zálohy na SZ a ZP v roce 2019 ve výši 4 851 Kč a 2 243 Kč.

Tab. 4.2 Výpočet odvodů na OSSZ a ZP (v Kč)

	Uplatnění paušální výdaje	Uplatnění skutečných výdajů
Základ daně	398 688	472 685
Vyměřovací základ daně	199 344	236 343
Odvod na SZ (29,2 %)	58 205	69 013
Zaplaceno na zálohách SZ	26 268	26 268
Doplatek (+)/přeplatek na SZ (-)	31 937	42 745
Odvod na ZP (13,5 %)	26 912	31 907
Zaplacené zálohy ZP	24 288	24 288
Doplatek/přeplatek na ZP	2 624	7 619

Zdroj: vlastní zpracování

Čistým příjmem u OSVČ se rozumí příjem neboli peníze, které mu zbudou po zdanění a zaplacení povinných pojištění. Vyčíslení čistého příjmu OSVČ1 je uvedeno v Tab. 4.3 níže. Od disponibilního příjmu, který je uveden v Tab. 4.4 se liší tím, že do výpočtu disponibilního příjmu jsou rovněž zahrnuty doplatky, příp. přeplatky, na dani, na pojistném na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění. Čistý příjem může být roven disponibilnímu v případě, že poplatník nemusí doplácet za žádné z uvedených odvodů, a ani nepřeplatil ve zdaňovacím období.

Tab. 4.3 Čistý příjem (v Kč)

	OSVČ 1	
	Uplatnění paušálních výdajů	Uplatnění skutečných výdajů
Hrubý příjem	472 685	472 685
Daň	3 576	14 676
ZP	24 288	24 288
SZ	26 268	26 268
Čistý příjem	418 553	407 453

Zdroj: vlastní zpracování.

Tab. 4.4 Odvodové zatížení (v Kč)

	OSVČ 1	
	Uplatnění paušálních výdajů	Uplatnění skutečných výdajů
Hrubý příjem	472 685	472 685
Odvod na dani	3 576	14 676
Odvod na SZ	58 205	69 013
Odvod na ZP	26 912	31 907
Disponibilní příjem	383 992	357 089
Disponibilní příjem	81,24 %	75,54 %
Daňové zatížení	0,76 %	3,10 %
Odvodové zatížení	18,01 %	21,35%

Zdroj: vlastní zpracování

I přestože se částky výrazně neliší při uplatnění skutečných a paušálních výdajů, výhodnější varianta pro podnikatele je uplatnit si paušální výdaje. Nejvýznamnější rozdíl je v daňové povinnosti, kdy je daňová povinnost při využití paušálních výdajů 3,5 tisíc Kč, tj. 0,8 % zatížení na základu daně, a to o více než 10 tis. Kč, stejně tak i v pojistném na sociální pojištění. Disponibilní příjem se celkově liší o 27 tis. Kč, tj. rozdíl o necelých 6 %. V případě, že by podnikatel uplatnil skutečné výdaje, 24,5 % jeho disponibilního příjmu by musel odvést státu, příp. zdravotní pojišťovně. Pokud by si uplatnil paušální výdaje, jednalo by se skoro o 19 %.

V roce 2017 došlo ke změně limitům u paušálních výdajů, a to konkrétně ke snížení daných limitů, ovšem nyní je možné uplatnit slevu na manželku a daňové zvýhodnění na dítě v obou variantách (do roku 2017 při uplatnění paušálních výdajů nebylo možné uplatnit slevu na manželku ani daňové zvýhodnění). Pokud by nedošlo k této změně, výhodnější varianta pro podnikatele by bylo uplatnit skutečné výdaje, neboť jeho daňová povinnost by v opačném případě činila necelých 35 tis. Kč.

4.1.2 Výpočet daňového a odvodového zatížení OSVČ 2

V následující části této práce bude demonstrován výpočet daňové a odvodové povinnosti podnikatele OSVČ 2 viz Tab. 4.5, jeho čistý příjem a odvodové zatížení. Jak již bylo zmíněno v kapitole 4.1, v rámci modelového příkladu bude OSVČ 2 uplatňovat nejen

základní slevu na poplatníka a daňové zvýhodnění na 2 děti, ale taktéž nezdanitelné části základu daně, které podnikatel platil během zdaňovacího období a kterými si může dle § 15 ZDP snížit základ daně. V roce 2018 si OSVČ 2 platil životní pojištění 12 312 Kč, byl jednou darovat krev, úroky z hypotečního úvěru, který mu banka poskytla během roku, činili 32 730 Kč. V další tabulce (Tab. 4.6) je zobrazen výpočet povinných odvodů vůči státu.

Tab. 4.5 Výpočet daňové povinnosti podnikající fyzické osoby (v Kč)

Postup výpočtu			
		Paušální výdaje (60 %)	Skutečné výdaje
+	Příjmy ze samostatné činnosti dle § 7 ZDP	996 720	996 720
–	Skutečné nebo paušální výdaje	598 032	524 035
=	Základ daně	398 688	472 685
–	Nezdanitelné části základu daně dle § 15 ZDP	48 042	48 042
=	Upravený základ daně (po zaokrouhlení)	350 600	424 600
·	Sazba daně 15 %	0,15	0,15
=	Vypočtená daňová povinnost	52 590	63 690
–	Slevy na dani dle § 35 ZDP	24 820	24 820
=	Daň po slevách	27 750	38 850
–	Daňové zvýhodnění na dítě	31 374	31 374
=	Daňová povinnost/Daňový bonus	DB 3 624	DP 7 476

Zdroj: vlastní zpracování

Tab. 4.6 Výpočet odvodů na ČSSZ a ZP (v Kč)

	Uplatnění paušální výdaje	Uplatnění skutečných výdajů
Základ daně	350 646	424 643
Vyměřovací základ daně	175 323	212 322
Odvod na SZ (29,2 %)	51 195	61 998
Zaplaceno na zálohách SZ	26 268	26 268
Doplatek (+)/přeplatek na SZ (-)	26 907	35 730
Odvod na ZP (13,5 %)	23 669	28 664
Zaplacené zálohy ZP	24 288	24 288
Doplatek/přeplatek na ZP	0	4 376

Zdroj: vlastní zpracování

Na základě výpočtů je z tabulek patrné, že výhodnější pro podnikatele je opět uplatnit paušální výdaje. Podnikatel dosahuje daňového bonusu, a to v částce 3,6 tis. Kč. Na opačné straně, je mu vyměřen doplatek daně, a to ve výši 7,5 tis. Kč. V případě odvodových povinností, u zdravotního pojištění mu nebyl vyměřen doplatek (zde nebude přeplatek, i když jsou zaplacené zálohy vyšší než 13,5 % z vyměřovacího základu z toho důvodu, že podnikatel platil minimální zálohy), což se při uplatnění skutečných výdajů stalo, konkrétně ve výši 4,4 tis. Kč. Co se týče pojistného na SZ, je zde viditelný rozdíl, necelých 11 tis. Kč.

Vzhledem k tomu, že zálohy na SZ a ZP pro následující zdaňovací období, tj. pro rok 2019, budou vyměřeny z posledního známého vyměřovacího základu, je opět lepší zvolit si paušální výdaje, neboť zde je vyměřovací základ nižší, tzn., že i zálohy pro rok 2019 budou nižší.

Tab. 4.7 Čistý příjem (v Kč)

	OSVČ 2	
	Uplatnění paušálních výdajů	Uplatnění skutečných výdajů
Hrubý příjem	472 685	472 685
Daň	- 3 624	7 476
ZP	24 288	24 288
SZ	26 268	26 268
Čistý příjem	425 753	414 653

Zdroj: vlastní zpracování.

Tab. 4.8 Odvodové zatížení (v Kč)

	OSVČ 2	
	Uplatnění paušálních výdajů	Uplatnění skutečných výdajů
Hrubý příjem	472 685	472 685
Odvod na dani	- 3 624	7 476
Odvod na SZ	51 195	61 998
Odvod na ZP	23 669	28 664
Disponibilní příjem	401 445	374 547
Disponibilní příjem	84,93 %	79,24 %
Daňové zatížení	-0,77 %	1,58 %
Odvodové zatížení	15,84 %	19,18 %

Zdroj: vlastní zpracování.

Jak demonstruje Tab. 4.7 čistý příjem OSVČ při uplatnění paušálních výdajů je taktéž vyšší než při uplatnění skutečných výdajů. Důvodem je především v tom, že při uplatnění výdajů paušálem, dosahuje podnikatel daňového bonusu, tzn., že podnikatel nemusí nic doplácet, naopak obdrží peníze vyplacené státem, kdežto u skutečných výdajů mu byla vyměřena daňová povinnost, konkrétně ve výši 7,5 tis. Kč. Dle Tab. 4.8 odvodové zatížení při uplatnění paušálních výdajů je 15 % z hrubého příjmu, daňové zatížení je nulové. Při uplatnění skutečných výdajů činí celkové odvodové a daňové zatížení 21 % z hrubého příjmu.

V porovnání s OSVČ 1, není překvapující, že OSVČ 2 není tak zatížena daňovými a odvodovými povinnostmi. Jasnou zásluhu na tom mají nezdánitelné části základu daně,

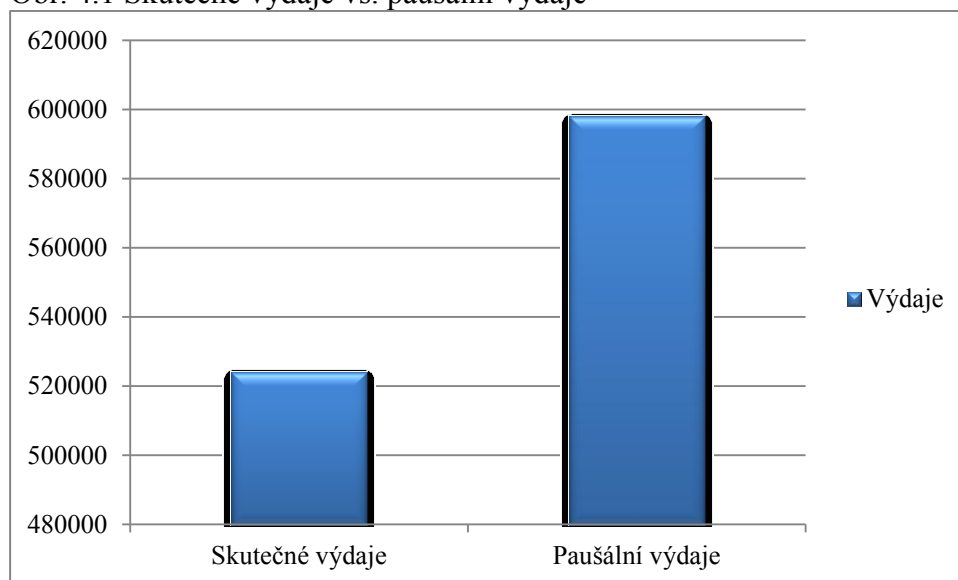

kteře nebyly zahrnuty ve výpočtu pro OSVČ 1. Cílem tohoto vynechání bylo porovnat, jak velký rozdíl představuje možnost, kdy podnikatel může snížit základ daně těmito položkami a kdy ne. Vzhledem k tomu, že odvodová povinnost je také vyměřena ze základu daně, vliv to má i na odvody na SZ a ZP.

4.1.3 Porovnání využití paušálních a skutečných výdajů

Na základě modelového příkladu OSVČ 2 bude porovnána jednak výše výdajových paušálů, které jsou stanoveny zákonem, s výší skutečných výdajů, které byly vynaloženy na zajištění a udržení příjmů, jednotlivých podnikatelů. Také lze srovnat výši povinných odvodů zaplacených v případě uplatnění výdajů paušálem vs. skutečných výdajů.

Obr. 4.1 Skutečné výdaje vs. paušální výdaje

Zdroje: vlastní zpracování.

Z předchozí kapitoly víme, že v modelovém příkladu skutečné výdaje činili 524 035 Kč. OSVČ provádí činnost spadající do kategorie vázaných činností a podle zákona lze uplatnit výdajový paušál ve výši 60 %, tzn., že paušální výdaje činili 598 032 Kč, viz Obr. 4.1. V případě, že by si OSVČ 1 neuplatnila paušální výdaje, činila by její daňová povinnost necelých 8 tis. Kč, kdežto při využití paušálu by OSVČ 2 dosahovala daňového bonusu, konkrétně v částce necelých 4 tis. Kč. Daňové zatížení OSVČ 2 tedy při využití paušálních výdajů dosahuje 0, v případě skutečných výdajů je to 1,6 % z hrubého příjmu.

Odvodové zatížení je při využití paušálních výdajů taktéž nižší, neboť při vyměření odvodových povinností se vychází z částky základu daně pro výpočet daňové povinnosti poplatníka. 175 tis. Kč činí vyměřovací základ pro SZ a ZP v případě uplatnění výdajů paušálem, což je o 37 tis. Kč nižší než vyměřovací základ v případě uplatnění skutečných výdajů.

4.2 Daňové a odvodové zatížení zaměstnanců

Jak již bylo zmíněno v teoretické části práce, čistou mzdou (dále jen „ČM“) zaměstnance rozumíme hrubou mzdu očištěnou o daňovou povinnost, o povinné pojistné a případně další srážky ze mzdy. Pro vyčíslení čisté mzdy je tedy nutné znát výši hrubé mzdy, která vychází z pracovní smlouvy nebo z platebního výměru, který je přílohou pracovní smlouvy. Ovšem pro komparaci zaměstnance a podnikatele, je třeba zpracovat roční zúčtování daně.

V této části práce bude poplatníkům, kteří jsou zaměstnanci v účetním oddělení, vyčíslen čistý roční příjem. Rozdíl mezi čistou mzdou a čistým ročním příjmem je v tom, že do ročního zúčtování mzdy vstupují navíc odčitatelné položky a další slevy na dani. Výpočet se taktéž liší v zaokrouhlení. V případě měsíční ČM je k hrubé mzdě přičteno povinné pojistné na sociální zabezpečení a veřejné zdravotní pojištění hrazené zaměstnavatelem, a to ve výši 34 % z hrubé mzdy (9 % z hrubé mzdy na ZP a 25 % na SP z hrubé mzdy). Součet hrubé mzdy a 34 % z hrubé mzdy je nazývána tzv. „superhrubou mzdou“, (dále jen „SHM“), která je po zaokrouhlení na celé stokoruny směrem nahoru daňovým základem poplatníka. Tento základ je následně násoben sazbou daně, čímž je získána výše daňové povinnosti, která je ponížena o slevy na dani a daňová zvýhodnění. Po tomto kroku je stanovena měsíční daňová povinnost zaměstnance, tzv. záloha na dani. Povinné pojistné je vypočteno jako 4,5 % z hrubé mzdy na ZP a 6,5 % z hrubé mzdy na SP. Při ročním zúčtování daňové povinnosti poplatníka k ročnímu úhrnu zdanitelných příjmů přičtena částka pojistného placeného zaměstnavatelem, tak získáme základ daně dle § 6 ZDP. Po odečtení případných nezdanitelných částí základu daně, je základ daně zaokrouhlován na celé tisíce korun směrem dolů. Poté je postup podobný jako u OSVČ.

Stejně jako v předchozí kapitole, pro zjednodušení modelového příkladu, je třeba stanovit si před samotnou analýzou daňového a odvodového zatížení zaměstnanců určité předpoklady, které umožní komparaci jednotlivých situací:

1. ZAMĚSTNANCI 1 i 2 (dále jen „ZAM 1 i 2“) vykonávají závislou činnost v základním pracovněprávním vztahu. Jejich příjmy jim plynou ze závislé činnosti dle § 6 ZDP, tyto příjmy budou stanoveny jako hrubá roční mzda.
2. Také je nutné stanovit další odpočty a slevy na dani, které si podnikatel bude moci uplatnit, tyto odpočty hrají významnou roli při stanovení daňové povinnosti poplatníka, především pro poplatníky s nízkým ročním příjmem. V rámci modelového příkladu, stejně jako u OSVČ, budou oba zaměstnanci uplatňovat základní slevu na poplatníka, budou uplatňovat daňové zvýhodnění na 2 děti, kdy 1. dítě (15 let) navštěvuje základní školu a 2. dítě (20 let) v 10/18 ukončil studium na vysoké škole a začal pracovat. A stejně jako u OSVČ 2, si ZAM 2 platil životní pojištění 12 301 Kč, během roku 2018 byl jednou darovat krev, úroky z hypotečního úvěru činili 32 730 Kč.
3. Příjmy, nezdanitelné části daně, slevy na dani a daňová zvýhodnění, odvody na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění a další hodnoty jsou na roční bázi. Příjem obou zaměstnanců činí 386 748 Kč⁶. K poslednímu měsíci ve zdaňovacím období náleží všem zaměstnancům také vánoční bonus ve výši 25 % z jeho měsíční hrubé mzdy, který je vyplacen v rámci prosincové mzdy.

4.2.1 Zaplacené zálohy

V průběhu zdaňovacího období jsou do státního rozpočtu odváděny zálohy na daň z příjmů každého poplatníka, ať už jde o podnikatele či osoby v pracovněprávním vztahu. V případě ZAM 1 a ZAM 2 je měsíčně odváděna záloha vyčíslena z jeho hrubé mzdy. SHM, která je stanovena součinem hrubé mzdy a 34 % z hrubé mzdy a zaokrouhluje se na stokoruny nahoru, se vynásobí 15% daňovou sazbou. Tím je vyměřena daňová povinnost, která se musí ponížit o slevu na poplatníka v hodnotě 2 070 Kč a daňová zvýhodnění ve výši 2 884 Kč v měsíci leden-říjen a 1 267 Kč v listopadu a prosinci. Důvodem sníženého daňového

---

⁶ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Struktura mezd zaměstnanců – 2017* [online]. ČSÚ [31. 05. 2018]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/struktura-mezd-zamestnancu-2017>

zvýhodnění na dítě je, že druhé dítě obou poplatníků ukončilo studium v říjnu 2018 a začalo pracovat, tudíž na něj už zvýhodnění není uplatňováno. V případě, vychází-li záloha kladně (a zde na modelovém příkladu vychází), je zaměstnavatelem odvedena státu a sražena zaměstnanci z hrubé mzdy. Výpočet záloh za jednotlivé měsíce je demonstrován v Tab. 4.9.

Tab. 4.9 Výpočet zaplacených záloh (v Kč)

	ZAM 1			ZAM 2		
	1.-10. měsíc	11. měsíc	12. měsíc	1.-10. měsíc	11. měsíc	12. měsíc
Hrubá měsíční mzda	32 229	32 229	40 286	32 229	32 229	40 286
Zaokrouhlená SHM	43 200	43 200	51 900	43 200	43 200	51 900
Daň 15 %	6 480	6 480	7 785	6 480	6 480	7 785
Slevy na dani	2 070	2 070	2 070	2 070	2 070	2 070
Daňová zvýhodnění na děti	2 884	1 267	1 267	2 884	1 267	1 267
Záloha na dani	1 526	3 143	4 448	1 526	3 143	4 448

Zdroj: vlastní zpracování.

Celkové zálohy na dani odvedené státu činí 22 851 Kč pro oba zaměstnance z důvodu stejné hrubé mzdy. K rozlišení dojde až při ročním zúčtování daně, neboť do výpočtu záloh na dani nejsou zahrnuty nezdánitelné části základu daně, příp. i sleva na manželku.

Co se týče měsíčních záloh na pojistné SZ a ZP, jsou taktéž vyčísleny daným procentem z hrubé mzdy, konkrétně se jedná o 6,5 % za pojistné na SZ a 4,5 % za ZP. Vzhledem k tomu, že oba poplatníci mají stejnou hrubou mzdu, zálohy na pojistné SZ a ZP jsou ve stejné výši, a to 25 662 Kč za pojistné SZ a 17 766 Kč za ZP. Ve všech měsících byla částka pojistného konstantní, neboť nedošlo ke změně hrubé mzdy v průběhu roku, až na prosinec, kdy k hrubé mzdě za prosinec přibýly zaměstnancům i vánoční bonusy, což vedlo ke zvýšení hrubé mzdy a tudíž i ke zvýšení základu pro výpočet zálohy na pojistném i zálohy na dani.

4.2.2 Roční zúčtování daňové povinnosti zaměstnance

Roční zúčtování (dále jen „roční zúčtování“) daňové povinnosti je obdoba daňového přiznání pro zaměstnance. Jedná se o formu zúčtování zaplacených záloh na dani

za zdaňovací období, o jehož zpracování se stará mzdová účetní příp. jiná pověřená osoba zaměstnavatelem. O roční zúčtování může požádat pouze osoba, která má příjmy pouze ze závislé činnosti a z funkčních požitků dle §6 ZDP a která není povinna podat daňové přiznání za uplynulý rok. Formulář pro roční zúčtování je nutné vyplnit, podepsat a předat mzdové účetní nejpozději do 15. února následujícího roku. Do tohoto data je taktéž nutné dodat veškeré podklady pro případné slevy na dani či odčitatelné položky, na které má poplatník právo si uplatnit při zúčtování daně. Zaměstnavatel neboli plátce daně je povinen provést zúčtování daně nejpozději do 31. března a předat veškeré podklady týkající se daného poplatníka finančnímu úřadu.

Při ročním zúčtování mohou nastat 2 situace, a to doplatek nebo přeplatek na dani. Doplatek vzniká v situaci, kdy celkové zálohy na dani jsou nižší než vyměřená celková daňová povinnost. Tento doplatek je nutné uhradit finančnímu úřadu nejpozději do 3. dubna, úroky z prodlení se začínají počítat až od pátého dne následujícím po dni splatnosti, tudíž poplatníkovi vzniká mezera pro splacení doplatku po splatnosti bez úhony. Vzniká-li poplatníkovi drobný přeplatek, obvykle to znamená, že jeho výše záloh je nastavena správně a efektivně. Přeplatek z ročního zúčtování vyšší než 50 Kč vyplácí zaměstnavatel nejpozději při zúčtování mzdy za březen.

Tab. 4.10 Roční zúčtování daně (v Kč)

		ZAM 1	ZAM 2
	Úhrn zdaněných příjmů	394 805	394 805
+	Úhrn povinného pojistného placeného zaměstnavatelem	134 234	134 234
=	Dílčí základ daně dle § 6	529 039	529 039
-	Nezdanitelné části základu daně dle § 15 ZDP	-	48 031
	Součet základu daně za 1. – 12. měsíc (zaokrouhlený)	529 000	481 000
·	Daňová sazba 15 %	0,15	0,15
=	Daňová povinnost před uplatněním slevy	79 350	72 150
–	Sleva na poplatníka	24 840	24 840
=	Daňová povinnost po uplatnění slevy	39 210	47 330
–	Daňové zvýhodnění na vyživované dítě	31 374	31 374
=	Konečná daňová povinnost	23 156	15 956
-	Zaplaceno na zálohách	22 851	22 851
=	Doplatek na dani (+)/Přeplatek na dani (-)	305	- 6 895

Zdroj: vlastní zpracování

Z výše uvedené Tab. 4.10 je patrné, že při ročním zúčtování ZAM 1 vzniká doplatek. Důvodem je neuplatnění si žádné z položek nezdanitelných částí základu daně, aby si ponížila svoji daňovou povinnost. Pro roční zúčtování je třeba vycházet z ročních příjmů fyzické osoby. ZAM 1 kromě příjmu ze zaměstnání neměl žádný jiný příjem, pro zjednodušení výpočtu v minulém roce nečerpala dovolenou. Její základ daně pro výpočet zálohové daně byl každý měsíc stejný a to 32 229 Kč, tudíž základ daně uvedený v ročním zúčtování činí 394 805 Kč.

ZAM 2 při stejném základu daně přesto vzniká přeplatek na dani. Důvodem je uplatnění nezdanitelných částí základu daně, konkrétně se jedná o částku životního pojištění, které si během zdaňovacího období platil, dále si měl možnost ponížít základ daně o částku úroků z hypotečního úvěru a zároveň o odčitatelnou položku za darování krve, celkově si měl poplatník možnost ponížít základ daně o 48 301 Kč.

Na modelovém příkladu je vidět, že díky pouhému rozdílu v možnosti uplatnění nezdanitelných částí základu daně je možné, aby výsledná daň byla tak rozdílná. Na rozdíl od

ZAM 1, který musí uhradit doplatek daně, ZAM 2 bude přeplatek daně vrácen. Absolutní rozdíl mezi těmito daňovými povinnostmi činí přes 7 tis. Kč, což je také rozdíl mezi disponibilním příjmem ZAM 1 a ZAM 2 viz Tab. 4.11. Disponibilní příjem ZAM 2 je tedy o necelé 2 % vyšší než u ZAM 1.

Jak je již výše zmíněno, daňové zatížení je ZAM 1 o 0,08 % svého hrubého příjmu. Na druhé straně, ZAM 2 získává peněžní prostředky zpátky ve formě přeplatku na dani. Co se týče odvodového zatížení, činí celkem 11 % z hrubého příjmu. Na základě Tab. 4.11 lze tedy říci, že ZAM 2 se nachází v lepší situaci ve srovnání se ZAM 1 právě díky rozdílnému daňovému zatížení, neboť jeho disponibilní příjem je vyšší. Jak již bylo řečeno, vzhledem k tomu, že odvodové pojistné je počítáno z hrubé mzdy, a v této situaci se hrubá mzda obou zaměstnanců rovná, jsou oba zaměstnanci odvodově zatíženi stejným procentem.

Tab. 4.11 Odvodové zatížení (v Kč)

	ZAM 1	ZAM 2
Hrubý příjem	394 805	394 805
Odvod na dani	305	-6 895
Odvod na SZ	25 662	25 662
Odvod na ZP	17 766	17 766
Disponibilní příjem	351 072	358 272
Disponibilní příjem	88,92 %	90,75 %
Daňové zatížení	0,08 %	-1,75 %
Odvodové zatížení	11,00 %	11,00 %

Zdroj: vlastní zpracování

4.3 Souhrnná komparace zatížení závislé a nezávislé činnosti

Předchozí dvě části této diplomové práce byly zaměřeny na vyměření daňové a odvodové povinnosti OSVČ a zaměstnanců. V této podkapitole práce budou shrnuty a srovnány vyčíslené poznatky, tj. daňové a odvodové zatížení OSVČ a osob v pracovněprávním vztahu k hrubému příjmu.

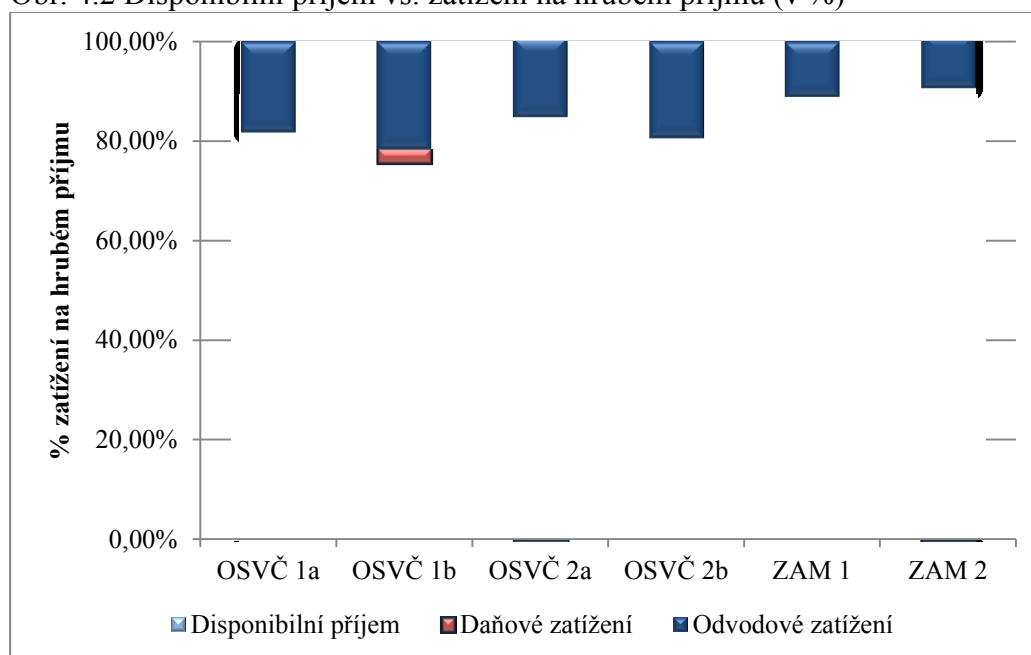
Jak v případě OSVČ, tak i v případě zaměstnanců byl základ daně rozlišen možnostmi ponížit daňový základ o nezdánitelné části základu daně, konkrétně se jednalo o životní pojištění, darování krve a úroků z hypotečního úvěru. Oba zaměstnanci podepsali prohlášení

k dani, tudíž bylo možné uplatnit slevu na poplatníka. Dále, v modelových příkladech, měli poplatníci možnost uplatnit daňové zvýhodnění na 2 děti.

Roční hrubý příjem OSVČ, ze kterého se vycházelo při výpočtu daňové a odvodové povinnosti, je stanoven jako částka ročního příjmu nejmenovaného poplatníka, jež podniká v oboru účetnictví. Tento příjem byl vybrán z důvodu srovnatelné částky s průměrnou mzdou účetní v pracovněprávním vztahu. Odčitatelné položky od základu daně, v celkové výši 48 031 Kč, si nejmenovaný poplatník mohl uplatnit v rámci daňového přiznání podávaného k 31. 3. 2019, tudíž byla tato částka zahrnuta do modelových příkladů. Roční hrubá mzda zaměstnanců je stanovena jako průměrná roční mzda účetních za rok 2017. Údaj za rok 2017 byl vybrán z toho důvodu, že částky průměrných mezd rozlišených dle profese pro rok 2018 ještě nebyly zpracovány či zveřejněny k datu zpracování praktické části diplomové práce.

Na Obr. 4.2 níže jsou zobrazeny daňová a odvodová zatížení OSVČ a zaměstnanců. Obě OSVČ jsou dále rozlišeny na 1a a 1b, 2a a 2b z důvodu uplatnění paušálních a skutečných výdajů (1a a 2a – uplatnění paušálních výdajů).

Obr. 4.2 Disponibilní příjem vs. zatížení na hrubém příjmu (v %)

Zdroj: vlastní zpracování.

Z Obr. 4.2 je patné, že nejvyšší daňovou povinnost a taky odvodovou povinnost má OSVČ 1b, tedy OSVČ, který uplatňuje skutečné výdaje a nemá možnost ponížit si základ

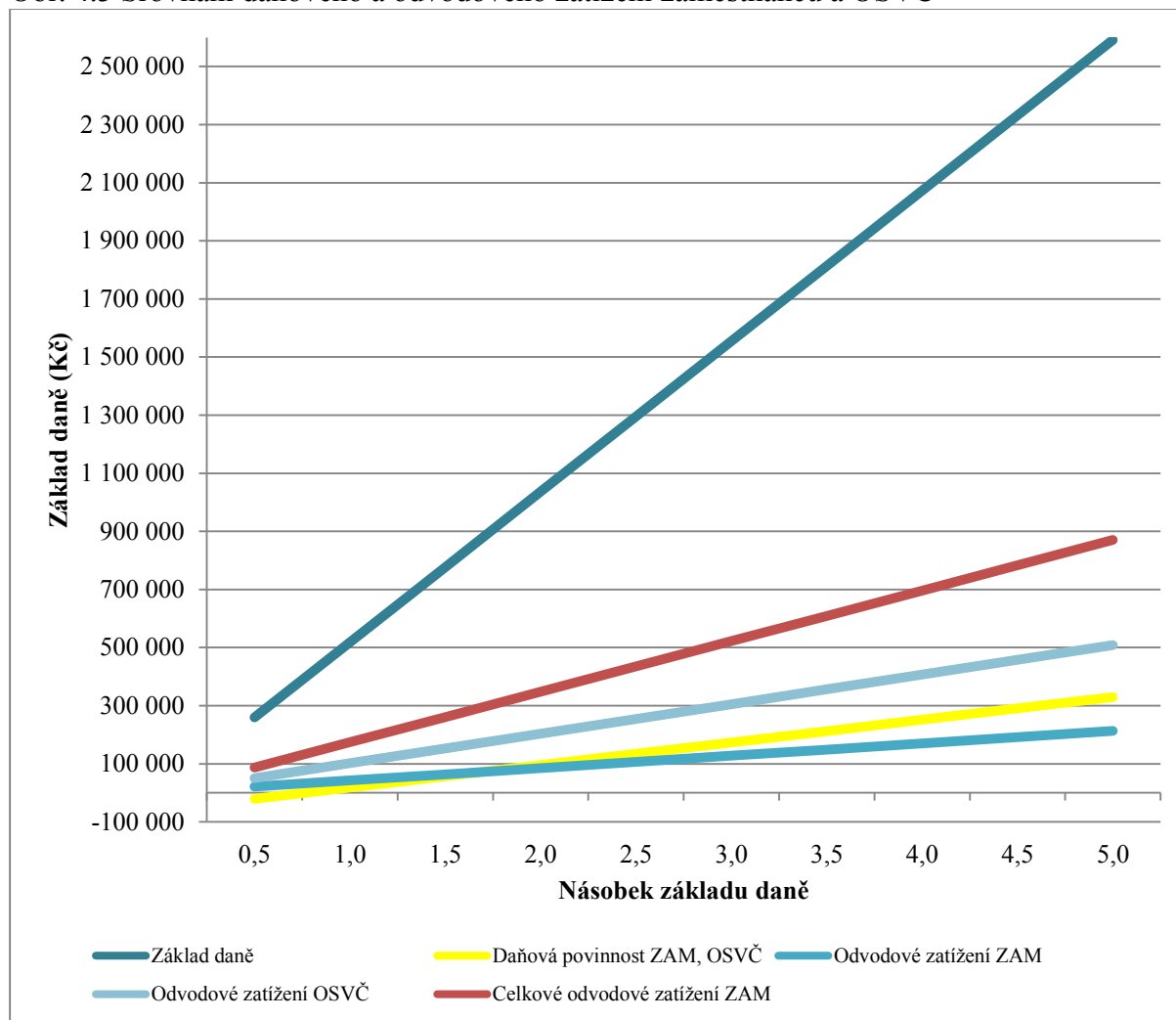
daně o žádné odčitatelné položky. Z podnikatelů je na tom nejlépe OSVČ 2a, kdy je jeho disponibilní příjem více než 80 % z hrubého příjmu, daňová povinnost je nulová. V případě, že by se podnikatel rozhodl mezi uplatněním paušálních či skutečných výdajů, je vždy výhodnější možnost uplatnit si paušální výdaje, jsou-li nižší než 600 000 Kč. Přesáhnou-li tyto výdaje částku 600 000 Kč, je pro podnikatele výhodnější variantou uplatnit skutečné výdaje.

Dále se na obrázku vidět, že ZAM 2 je na tom lépe než ZAM 1. Jak již bylo řečeno výše, důvodem je možnost uplatnění nezdaniitelných částí základu daně, jejímž výsledkem je nižší základ daně, tudíž nižší daňová povinnost a vyšší disponibilní příjem.

V celkovém srovnání je na tom nejlépe, co se disponibilního příjmu týče, ZAM 2. Ze všech poplatníků má nejvyšší disponibilní příjem (91 % z hrubého příjmu), díky nižšímu odvodovému zatížení ve srovnání s OSVČ. Daňové zatížení poplatníků je srovnatelné, liší se mezi sebou v řádech tisíců, ovšem odvodové zatížení je již značně rozdílné. V nejhorší situaci je OSVČ 1b, jehož odvodové zatížení činí 21 %, což je o deset procent více, než odvodové zatížení ZAM 2. Daňové zatížení této OSVČ činí necelých 15 tisíc Kč, jeho daňová povinnost je taktéž ze všech nejvyšší.

V poslední části této kapitoly byla vypracována analýza daňového a odvodového zatížení OSVČ a zaměstnance (viz Obr. 4.3) v případě, byl-li základ daně vyšší než částka uvedená v modelových příkladech. Pro zjednodušení, základ daně pro oba poplatníky byl stanoven jako násobek průměrné mzdy navýšen o pojistné na SZ a ZP placené zaměstnavatelem, neboť tato částka vstupuje do základu daně zaměstnance. V rámci vyměření daňového zatížení, byly do výpočtu zahrnuty také základní sleva na poplatníka a daňové zvýhodnění na 2 děti. Záměrem vypracování této analýzy je zjistit, zda se při vyšším základu daně zatížení zaměstnance změní, tzn. je vyšší, v porovnání se zatížením OSVČ.

Obr. 4.3 Srovnání daňového a odvodového zatížení zaměstnanců a OSVČ

Zdroj: vlastní zpracování.

Při stejném základu daně a stejných daňových slev, které si poplatníci mohou uplatnit, je daňové zatížení poplatníků stejné, neboť daňová sazba, ve výši 15 % ze základu daně, je stanovena jak pro osoby vykonávající činnost v pracovněprávním vztahu, tak i pro osoby vykonávající samostatnou činnost dle § 7 ZDP. Konečná daňová povinnost se tedy může lišit v případě rozdílných odčitatelných položek k základu daně příp. daňových slev a daňového zvýhodnění.

V případě odvodového zatížení dochází ke značným rozdílům právě kvůli rozdílným procentům. Zatímco u zaměstnanců je snížena jejich hrubá mzda o celkem 11 % z hrubé mzdy na pojistné za sociální a zdravotní pojištění, u OSVČ se jedná o 13,5 % za ZP a 29,2 % za SZ, celkově tedy o 42,7 % z hrubého příjmu. Značně lépe je na tom zaměstnanec, neboť jeho hrubý příjem není tak zatížen na odvodech, jako je tomu u OSVČ.

Nesmíme však zapomenout, že za zaměstnance musí jeho zaměstnavatel taktéž odvádět pojistné na SZ a ZP, konkrétně tedy 25 % na SZ a 9 % na ZP. Porovnáme-li tedy celkové pojistné, které je odváděno za zaměstnance, jedná se celkově o 45 %, což je více než musí odvádět OSVČ. Vzhledem k tomu, že OSVČ podniká „na sebe“, musí celkové odvodové pojistné hradit sama. Z toho tedy vyplývá, a taktéž je demonstrováno na Obr. 4.3, že zaměstnanci jsou odvodově zatíženi skutečně méně, než OSVČ, přestože celkové odvodové zatížení je vyšší právě u zaměstnanců.

Data, z nichž vychází Obr. 4.3, na kterém je prezentována komparace daňového a odvodového zatížení, jsou uvedeny v příloze č. 2.

5 Závěr

Cílem diplomové práce byla komparace výše daňového zatížení a taktéž odvodového zatížení osob vykonávající nezávislou činnost dle § 7 ZDP, tedy osob samostatně výdělečně činných, a osob vykonávající závislou činnost dle § 6 ZDP, tedy osoby v pracovněprávním vztahu. Ke komparaci měly pomoci dílčí cíle, a to konkrétně výpočet daňového zatížení osob samostatně výdělečně činných, při zohlednění jak skutečných výdajů vynaložených na dosažení, udržení a zajištění zdanitelných příjmů, tak i paušálních výdajů, a zaměstnanců. Dalším cílem bylo vypočítat pojistné na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění a celkové odvodové zatížení poplatníků. Následnou komparací daňového a odvodového zatížení bylo vyhodnoceno, který z těchto poplatníků je nejvíce a nejméně zatížen povinnými odvody státu.

Teoretická část práce byla věnována legislativní úpravě samostatné a závislé činnosti a úvodu do problematiky daně z příjmu fyzických osob. V rámci této části práce byly rovněž vymezeny jednotlivé pojmy a teoretické aspekty zdanění.

Aplikační část práce se zabývala komparací daňového a odvodového zatížení osob samostatně výdělečně činných a zaměstnanců. Pro zpracování komparace bylo nutné vycházet z výpočtů daňové a odvodové povinnosti, které byly vypracovány v rámci praktické části. V aplikační části byly stanoveny zjednodušující předpoklady pro srovnatelnost těchto zatížení.

První podkapitola praktické části je věnována stanovení daňového a odvodového zatížení dvou osob samostatně výdělečně činných, u těchto dvou osob byla stanovena daňová povinnost při uplatnění jak skutečných výdajů, které poplatníkům plynuly z podnikání, tak i paušálních výdajů. Na rozdíl od prvního podnikatele, měl druhý podnikatel možnost uplatnit si odčitatelné položky, což ovlivnilo základ daně a tudíž i samotnou daňovou povinnost. Vzhledem k výši příjmů těchto dvou poplatníků, nižší daňové zatížení u obou osob bylo vyměřeno při uplatnění paušálních výdajů ve výši 60 % z jejich příjmů plynoucích z podnikatelské činnosti. Jak již bylo zmíněno, uplatnění paušálních výdajů je výhodné jen tehdy, jsou-li skutečné výdaje vyšší než stanovený limit pro paušální výdaje. V případě odvodového zatížení je méně zatížen druhý podnikatel, neboť jeho vyměřovací základ byl nižší než vyměřovací základ prvního poplatníka a při uplatnění paušálních výdajů je vyměřovací základ taktéž nižší než při uplatnění skutečných výdajů.

V následující podkapitole jsou v úvodu opět vymezeny předpoklady pro stanovení daňové a odvodové povinnosti obou poplatníků, tentokrát zaměstnanců. V průběhu roku jsou zaměstnancům strhávány zálohy na daň, proto jako první krok pro vyměření konečné daně bylo nutné stanovit zálohy, které zaměstnanci v průběhu roku platili. V prvních deseti měsících byly zálohy ve stejné výši, neboť nedošlo k žádným změnám, co se hrubé mzdy týče. V 11. měsíci jedno z dětí ukončilo studium a začalo pracovat, tudíž si poplatníci mohli uplatnit daňové zvýhodnění pouze na jedno dítě, které stále navštěvuje základní školu, a záloha na dani se tedy zvýšila. V posledním měsíci zdaňovacího období došlo ke změně v hrubé mzdě, neboť byl zaměstnancům vyplacen vánoční bonus, což vedlo ke zvýšení zálohy na dani. Následujícím krokem bylo sestavit roční zúčtování daně oběma zaměstnancům, kdy druhý zaměstnanec měl možnost uplatnit odčitatelné položky od základu daně, a tudíž měl i nižší daňovou povinnost. Odvodové zatížení činilo u obou zaměstnanců 11 % z hrubého příjmu.

Poslední kapitola práce byla věnována souhrnnému porovnání daňového a odvodového zatížení všech poplatníků. Mimo jiné byla vypracována i analýza daňového a odvodového zatížení v případě rostoucího základu daně. Jak již bylo zmíněno v dané kapitole výše, při stejném základu daně a stejných odčitatelných položkách příp. daňových slev a zvýhodnění, je daňová povinnost osob samostatně výdělečně činných a osob v pracovněprávním vztahu stejná. Naopak odvodové zatížení se bude vždy lišit z důvodu rozdílných procent stanovených zákonem. Vezmeme-li však v úvahu i povinné odvody, které zaměstnavatelé musejí odvádět za své zaměstnance, pak celkové odvodové pojistné je procentuálně vyšší právě u zaměstnanců.

Ovšem pro komplexnost porovnání těchto dvou činností z hlediska daňového a odvodového zatížení, je nutné brát v úvahu i nedaňové faktory, které mohou být rozhodující pro volbu mezi prováděním závislé či nezávislé činnosti. Jelikož tyto nedaňové faktory nelze vždy vyjádřit penězi, byly pouze zmíněny v rámci úvodu praktické části, ale nebyly zahrnuty do analýzy.

Seznam použité literatury

- [1] ČERVINKA, Tomáš. *Zdravotní pojištění 2018: zaměstnavatelů, zaměstnanců, OSVČ: s komentářem a příklady*. 9. vyd. Olomouc: ANAG, 2018. 167 s. ISBN 978-80-7554-130-7.
- [2] DVOŘÁKOVÁ, Veronika, Marcel PITTERLING a Hana SKALICKÁ. *Zdaňování příjmů fyzických a právnických osob 2017*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 331 s. ISBN 978-80-7552-538-3.
- [3] HORZINKOVÁ, Eva. *Živnostenský zákon*. 15. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2018. 266 s. ISBN 978-80-7598-090-8.
- [4] KOLEKTIV AUTORŮ. *Meritum Mzdy od A do Z 2018*. 15. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. 580 s. ISBN 978-80-7552-923-7.
- [5] KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 6. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2015. 276 s. ISBN 978-80-7478-841-3.
- [6] KUKALOVÁ, Gabriela, Lukáš MORAVEC a Marta ŠULCOVÁ-SEIDLOVÁ. *Daňová soustava*. 2. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2015. 155 s. ISBN: 978-80-213-2451-0
- [7] MACHÁČEK, Ivan. *Fyzické osoby a daň z příjmů 2012*. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2012. 299 s. ISBN 978-80-7357-711-7.
- [8] MACHÁČEK, Ivan. *Optimalizace daně z příjmů fyzických osob: postupy, jak platit co nejnížší daň: možnosti optimalizace daně, výběr z daňového řádu, 172 praktických příkladů*. Olomouc: ANAG, 2019. 279 s. ISBN 978-80-7554-195-6.
- [9] PELECH, Petr a Vladimír PELC. *Daně z příjmů s komentářem 2018*. 17. vyd. Olomouc: ANAG, 2018. 832 s. ISBN 978-80-7554-144-4.
- [10] PELECH, Petr a Iva RINDOVÁ. *Zdanění mezd, platů a ostatních příjmů ze závislé činnosti v roce 2019*. 27. vyd. Olomouc: ANAG, 2019. 399 s. ISBN 978-80-7554-191-8.

- [11] PFEILEROVÁ, Jaroslava. *Cestovní náhrady podle zákoníku práce – praktický průvodce: zaměstnanci v pracovněprávních vztazích, členové orgánů právnických osob, podnikající fyzické osoby – zahrnutí do daňově účinných nákladů, komentář, příklady a odpovědi na dotazy*. Olomouc: ANAG, 2019. 191 s. ISBN 978-80-7554-183-3.
- [12] SCHMIED, Zdeněk. *Zákoník práce 2017: se stručným souhrnným komentářem k jednotlivým oblastem právní úpravy, s některými nejnovějšími judikáty Ústavního soudu a Nejvyššího soudu*. 13. vyd. Olomouc: ANAG, 2017. 167 s. ISBN 978-80-7554-058-4.
- [13] ŠUBRT, Bořivoj. *Odměňování zaměstnanců a jeho obsluha: průměrný výdělek, srážky ze mzdy a další*. Olomouc: ANAG, 2018. 575 s. ISBN 978-80-7554-138-3.
- [14] THOM, Michael. *Tax Politics and Policy*. New York: Routledge, 2017. 263 p. ISBN 978-1-13818338-4.
- [15] VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. *Daňový systém ČR 2018*. 14. vyd. Praha: 1. VOX, 2018. 404 s. ISBN 978-80-87480-63-2.
- [16] VANČUROVÁ, Alena. *Zdanění osobních příjmů*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 451 s. ISBN 978-80-7552-926-8.
- [17] VYCHOPĚŇ, Jiří. *Daň z příjmů 2018*. 14. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2018. 545 s. ISBN 978-80-7598-019-9.
- [18] ŽENÍŠKOVÁ, Marta. *Pojistné na sociální zabezpečení 2018: zaměstnavatelů, zaměstnanců, OSVČ, dobrovolně důchodově pojištěných: s komentářem a příklady*. 8. vyd. Olomouc: ANAG, 2018. 159 s. ISBN 978-80-7554-127-7.

Internetové zdroje:

- [19] BUSINESS CENTER. *Zákon o daních z příjmu* [online]. [05.02.2019]. Dostupné z: <https://business.center.cz/business/pravo/zakony/dprij/cast3.aspx>.

- [20] BUSINESS CENTER. *Zákoník práce* [online]. [29.01.2019]. Dostupné z: <https://business.center.cz/business/pravo/zakony/zakonik-prace/cast2h2.aspx>
- [21] ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. *Přehled vybraných statistických a ekonomických ukazatelů* [online]. Dostupné z: https://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/43D6771E-1D6C-4E02-83AA-BEE628418B73/0/Ukazatele_prosinec2018.pdf.
- [22] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Struktura mezd zaměstnanců – 2017* [online]. ČSÚ [31. 05. 2018]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/struktura-mezd-zamestnancu-2017>.
- [23] FINANCE.cz. *Děti a daně 2019: kdo má nárok na daňové zvýhodnění a kdo dostane daňový bonus* [online]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/503335-deti-a-dane>.
- [24] MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Počty podnikajících fyzických osob a živnostenské oprávnění dle pohlaví* [online]. MPOČR [01. 05. 2018]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/zivnostenske-podnikani/statisticke-udaje-o-podnikatelich/pocty-podnikajicich-fyzickych-osob-a-zivnostenskych-opravneni-dle-pohlavi--225455>.
- [25] portal.POHODA.cz. *Paušální výdaje v roce 2017* [online]. portal.POHODA.cz [27. 03. 2017]. Dostupné z: <https://portal.pohoda.cz/dane-ucetnictvi-mzdy/dan-z-prijmu/pausalni-vydaje-cekaji-velke-zmeny>.
- [26] portal.POHODA.cz. *Vyšší daňové zvýhodnění na děti a jeho uplatnění* [online]. Dostupné z: <https://portal.pohoda.cz/dane-ucetnictvi-mzdy/dan-z-prijmu/vyssi-danove-zvyhodneni-na-deti-a-moznosti-jeho-up>.
- [27] portal.POHODA.cz. *Zálohy OSVČ v roce 2019* [online]. portal.POHODA.cz [29.11.2019]. Dostupné z: <https://portal.pohoda.cz/pro-podnikatele/uz-podnikam/zalohy-osvc-v-roce-2019/>.
- [28] VŠEOBECNÁ ZDRAVOTNÍ POJIŠŤOVNA ČESKÉ REPUBLIKY. *OSVČ – minimální výše záloh* [online]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/povinnosti-platcu-metodika/osvc/osvc-minimalni-vyse-zaloh>.

Seznam zkratk

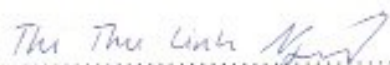
ČM	Čistá mzda
ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
DB	Daňový bonus
DP	Daňová povinnost
EU	Evropská unie
FO	Fyzická osoba
NČZD	Nezdanitelné části základu daně
NOZ	Nový občanský zákoník
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
SHM	Superhrubá mzda
SZ	Sociální zabezpečení
ZAM	Zaměstnanec
ZDP	Zákon o dani z příjmu
ZP	Zdravotní pojištění
ZTP/P	Zvlášť těžké postižení s průvodce

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 20. 4. 2019

.....
Thi Thu Linh Nguyenová

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Tiskopis přiznání k dani z příjmů fyzických osob

Příloha č. 2 – Tiskopis prohlášení poplatníka daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti

Příloha č. 3 – Zdrojová data pro komparaci daňového a odvodového zatížení (Obr. 4.3)